

En este material encontrarás actividades de gran utilidad que te ayudarán a poner en práctica el conocimiento que tienes sobre la lectura y la escritura de nuestra lengua mazahua, a través de trabajar con diferentes tipos de textos. La finalidad de este material es que sigas interesándote por aprender más sobre esta lengua escrita.

Te invitamos a que descubras todo lo que puedes conocer a través de este módulo.

Nujua kja yo xiskuama ri chøtr'ʉ yo ts'ib'əpji k'a ra dyejets'ʉ, ra mbøxkʉ ri tsaa nujio gi para kja nu zopjʉ ñeje kja nu opjʉ kja nu jñaa jñatrjo, ma ri pəpji ko yo nrre n'año ts'ixorʉ. Nu k'o nee yo xiskuama ngeje k'a ri ñe'e ri meya na punkjʉ janɔo ga opjʉji nu jñaa.

Ri xits'ijme ri chøtr'u tenxe nu k'o søø ri para kja nu xiskuama.

Ri zopjʉ ñeje ri opjʉ in jñaa. Jñatrjo

Leo y escribo en mi lengua. Mazahua

**Leo y escribo
en mi lengua. Mazahua**

**Ri zopjʉ ñeje ri opjʉ
in jñaa. Jñatrjo**

DISTRIBUCIÓN GRATUITA
UNʉTRJOJI GA KJANU DYA KJQTR'ʉJI TR'OPJʉ

Créditos a la presente edición

Coordinación académica
Sara Elena Mendoza Ortega
Elisa Vivas Zúñiga

Autoría
Elisa Vivas Zúñiga
Guillermina Duarte Hernández

Autoría de los textos:
carta, cuento, solicitud, instructivo y recado
José Dolores Juárez Guadalupe
Grisell Aniceto Ventura

Adaptación para la población hablante de mazahua
José Dolores Juárez Guadalupe
Grisell Aniceto Ventura

Asesoría académica
Guillermina Duarte Hernández

Revisión técnica
Maribel Eloisa Hidalgo Morales

Coordinación gráfica y cuidado de la edición
Greta Sánchez Muñoz
Adriana Barraza Hernández

Seguimiento al diseño
Ricardo Figueroa Cisneros
Jorge Alberto Nava Rodríguez

Seguimiento editorial
María del Carmen Cano Aguilar

Supervisión editorial
Marlik Mariaud Ricárdez

Revisión editorial
Marisol Ruiz Monter
Eliseo Brena Becerril

Diseño
Jorge Guillermo Aguilar Picasso

Diagramación
Abraham Menes Núñez

Diseño de portada
Guadalupe Pacheco Marcos

Ilustración
Tania Edith Juárez Ceciliano

Fotografía
Guadalupe Velasco Ballesteros

Agradecemos la colaboración de los adultos de las comunidades indígenas de los municipios de Zitácuaro, Michoacán, Villa Victoria, Valle de Bravo, Villa de Allende, San Felipe del Progreso, Atlacomulco, El Oro, Temascalcingo, Ixtlahuaca y San José del Rincón, Estado de México.

Leo y escribo en mi lengua. Mazahua. MIBES 3. Libro del adulto. D. R. 2010 ©Instituto Nacional para la Educación de los Adultos, INEA. Francisco Márquez 160, Col. Condesa, México, D.F., C.P. 06140.

Esta obra es propiedad intelectual de sus autoras, y los derechos de publicación han sido legalmente transferidos al INEA. Prohibida su reproducción parcial o total por cualquier medio, sin autorización escrita de su legítimo titular de derechos.

ISBN *Modelo Educación para la Vida y el Trabajo*. Obra completa: 970-23-0274-9
ISBN *MEVyT Indígena Bilingüe con Español como Segunda Lengua*: 970-23-0500-4
ISBN *Leo y escribo en mi lengua*. Mazahua. MIBES 3. Libro del adulto:

Impreso en México

Yo b'ub'ub'a

Mojo ra nu'uji	5
Ko nujio ri pəpji	6
Nu jango ne ñ'eje yo jñatrjo.....	8

Хоры 1 10

Yo ra pəpjiji 1	12
Yo ra pəpjiji 2	25
Yo ra pəpjiji 3	38
Ra nuu yo ro meya 1	53

Хоры 2 56

Yo ra pəpjiji 1	58
Yo ra pəpjiji 2	71
Yo ra pəpjiji 3	84
Ra nuu yo ro meya 2	98

Chjuu nu tr'ante:

Jñiñi:

Tr'ata jñiñi:

Mojo ra nu'uji

Nu tr'ata ngunxorɔ yo jichi yo tr'ante, xits'i na joo gi enje pa ri meya ri zopjɔ ñeje ri opjɔ, nujnu pɔrɔ ko nu Xiskuama *Ri zopjɔ ñeje ri opjɔ in jña*. *Jñatrjo*. Nujnu nee ra jits'i jangorgi pɔrɔ ñeje jangorgi meya ri zopjɔ ñeje ri opjɔ in jña'aji jñatrjo.

Ko nujnu skuama ri chøtr'ɔ yo nrre n'año jangorgi zopjɔ ñeje jangorgi opjɔ nziga kja tenxe yo gi kjaa nu jango gi b'ɔb'ɔ pama pama, nrre ri chøtr'ɔ k'o nrre n'año ga opjɔ k'o yo ne pɔrɔ kja yo nrre n'año jñiñi, nu jango ɔs'ɔ tenxe yo ri kjaji kja yo jñiñi.

Nrre ri chøtr'ɔ k'o xe dyaja skuama k'o ra mbøxk'ɔ nziga kja: Xiskuama zopjɔ ñeje yo D'otr'skuama k'a pɔs'i joña.

Mbeñe dya gi b'ɔb'ɔts'ɔje jangorgi meya ri opjɔ nu jña jñatrjo, gi dyojui in Xorɔnte, in dyoji ko yo gi pɔrɔ kja ngunxorɔ, nu mazi gi dyoji ngeje nu xorɔnte k'a jits'i pama pama a ngeze dya ra u'eñe ngek'o ra mbøxk'ɔ ri dyøtr'ɔ yo dya gi p̄a, ra xits'i, ra mbøxk'ɔ ma dya gi p̄a.

Ko nujio ri pɛpji

Yo xits'i pjeko ri tsa'a ri chɔtr'ɔ tenxe kja nu xiskuama, nujio ra xits'i pjeko ma ts'ib'ɛpji ri tsa'a nziga kja yo b'ɔb'ɔ kja nu xiskuama.

Nujnu jmiɕha majma tenxe yo ts'ib'ɛpji k'o ri tsa'a jo dyɔtr'ɔji pa na joo ri meya ri zopjɔ d'adyi ñeje ri zopjɔ na jens'e.

Ngeje yo na májma. Nujnu xits'i ri ñuu na joo yo jmiɕha o yo ts'ixorɔ ya ri májma pjeko majma jango ne jiod'ɔ ri zopjɔ o ri opjɔ nu ts'ixorɔ.

Ma gi janrra gi para pjeko nee ra majma. Nujnu ra jits'i ke nu ts'ib'ɛpji ra xits'i ri mbéñe o ri parats'ɛje nu jñaa k'o ne ra majma nu ts'ixorɔ, ri jñanrra na joo yo jmiɕha, nujio kuatɔji, jango ga kja na nojo yo dyaxɔ, nu tsiji ñeje ma chjɛtrjui ko yo dyaja skuama k'a gi para.

In zopjɔ nu ts'ixorɔ. Ko nujnu xits'i ri dyɔrɔ o ri tsa'a ri zopjɔ na joo nu ts'ixorɔ. Dya d'ajatrjo ri zopjɔ nu ts'ixorɔ pa ri mbéñe pjeko májma, dyɔrɔ o ri tsa'a ri zopjɔ na punkjɔ ts'ixorɔ k'o ne jiod'ɔ.

Gi para k'o majma nu ts'ixorɔ. Nujnu xits'i ri mbéñe, ri meya yo na joo jñaa k'o gi zopjɔ.

Kja in xiskuama ri chøtr'ɔ nujnu ra xits'i jango ngeje ma ri pɛpji ko nu xiskuama zopjɔ pa ri meya.

a) Ri zopjɔ na jɛns'e yo chækjɛna.

- ❖ Xits'i ri tsaa yo ts'ib'ɛpji ri zopjɔ yo chækjɛna pa ri jøkɔ na joo pa ri ñaa na joo.
- ❖ Xits'i ri tsaa yo ts'ib'ɛpji, mbents'e na yeje ma gi zopjɔ d'aja chækjɛna sɔsɔ ra mbɛs'i na punkjɔ pjeko ne ra majma ga kjanu ñ'etse k'o gi nee ri majma.

b) Ma na jɛns'e ga zopjɔji d'aja ts'ixorɔ.

- ❖ Dyotɔji nu ntee k'a dya ra zopjɔ na jɛns'e nu ts'ixorɔ.
- ❖ Ra májmaji pjeko ne ra majma nu ntee k'o jo dyøtr'ɔ nu ts'ixorɔ.
- ❖ Ra zopjɔji na jɛns'e ya ro jíchiji yo dyaja.
- ❖ Majmaji ra zonɔji ma ra zopjɔji yo ts'ib'ɛpji ngek'o ra dyøtrɔji na yeje jango ga zopjɔji ya ro majmaji jangorga jokɔji na joo.

Ma ri jñanrra nu jmicha, ri para ke yo ts'ib'ɛpji k'a ri tsaa ra mboxkɔ na joo ri opjɔ d'adyi.

Ngeje yo na májma. Nujnu xits'i ri ñuu na joo yo jmicha o yo ts'ixorɔ ya ri májma pjeko majma jango ne jiod'ɔ ri opjɔ.

Jangorgi opjɔ. Ko nujnu ri xits'iji ri majma kjoko ri dyøtr'b'ɔ d'aja skuama, pjeko ri xipji, jangorgi xipji ñeje jangorga kja nu ts'ixorɔ k'a gi nee ri opjɔ.

Pa ri opjũ nu ts'ixorũ. Nujnu ri chøtr'ũ nu jango ra xits'i kja nu jiad'ũ nu jango ri xøkø o ri opjũ nu k'o ya gi mbeñe ñeje k'o gi nee ri opjũ.

Ri ñuu ñeje ri jokũ na joo nu ts'ixorũ. Nujnu mbenk'e ma ri kjuarũ ri opjũ, ri ñuu na yeje kjo kis'i na joo yo jñaa k'o gi nee ri majma, ri ñuu na joo ya ri jokũ in ts'ixorũ ma dya ga joo.

Nu jango ne ñ'eje yo jñatrjo

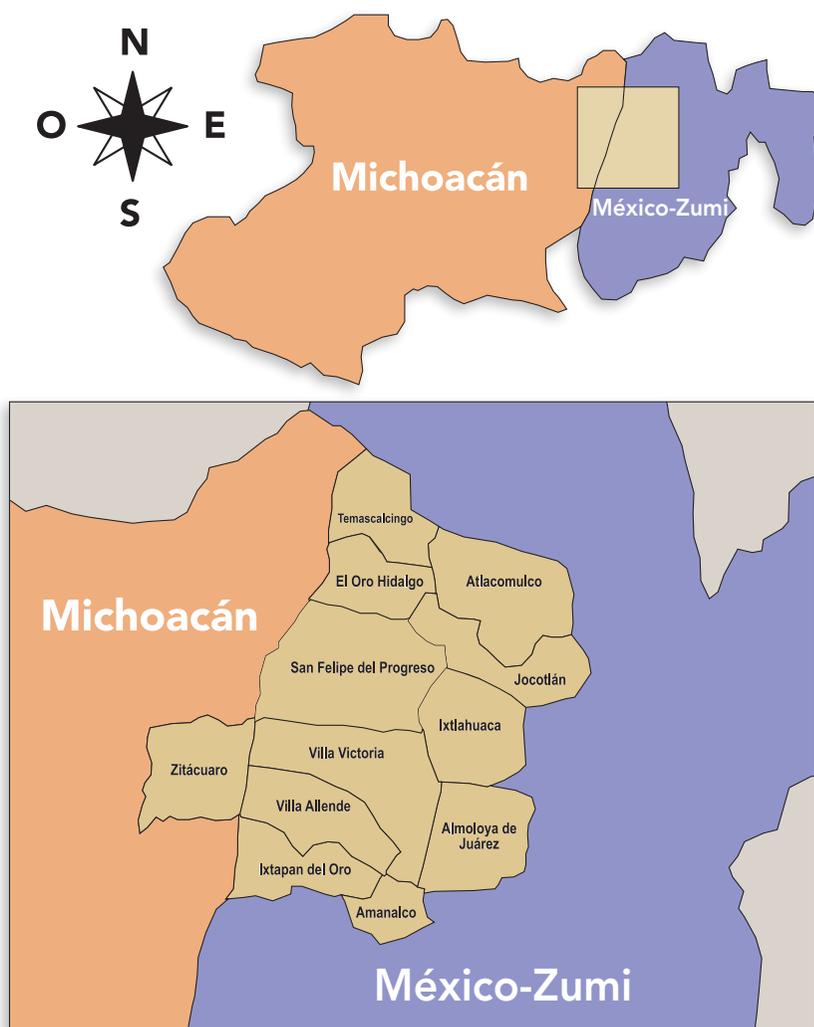
Nu jango ne ñ'eje yo jñatrjo májmaji ne ñ'ejeji nu jango otr'ũ jo ngara yo ntee k'o me chjuu Tolteca-Chichimeca.

Nziga májma yo ntee yo kara nu padya, yo jñatrjo je na ekjoji "kja e Tata jyarũ ñeje kja e Ts'inana zana", yo b'ezo k'o otr'ũ mi karaji "ma nrra'aji", nrrerek'u kja nu ngara yo b'ezo k'o dya ma nrraa kjanu jñusb'ũji "Mbeje", nuts'k'øji ya na jñisgøji k'a ri karaji ne chjunsgøji "Jñatrjo" (yo ñaa jñatrjo).¹

Yo padya yo jñatrjo ri karajme kja yo nrre n'año jñiñi: Jyarjũ, Ngemurũ, Mbaro, Temascalcingo, Juæs'i, San Felipe del progreso, Tr'exitsi, Villa Victoria, Villa de Allende, Nrrense, Pameje, Almoloya de Juárez nujio b'ũb'ũji kja nu Ts'ib'onrrø a Zũmi; dyaja yo jñiñi a Xanxua, Tlalpujahu, Agangeo, Susupuato, Melchor Ocampo nujio b'ũb'ũ kja nu Ts'ib'onrrø A Michoacán.

¹ Reyna Rufino Benítez. *Vocabulario práctico bilingüe mazahua-español*, México, INI, 2002, (Vocabularios en Lenguas Indígenas, 1), p. 11.

Ma dyab'e ma sɔjɔ yo jñangistia, yo nrre n'año jmurɔ ntee mi karaji a nrre kja nu B'onrrø mi jus'ɔtsɛjɛji in chju'uji, yo ñaa jñatrjo, ma jo sɔjɔ yo jñangistia mi karaji kja d'aja jñiñi k'a mi chjuu "MazahuaKán", nujnu je mi b'ɔb'ɔ nu jango ne ngib'i e jyarɔ kja nu jñiñi Valle de Anáhuac, nujnu ne ra májma nu jango kara yo pjantr'eje (maza-tl, pjantr'eje-hua; in tsaja; -cam- nu jango karaji) na punkjɔ ntee yo majma nujio.²

² Glafira Ruiz Chávez. *Especialidad etnohistoria*, pp. 19, 81-82.

Xorɯ 1

Nujio ri neji kja nu xorɯ 1:

Yo ntee k'a kja tr'ii ñeje yo tr'ante:

- Ra jiod'ɯji jangorga jñanrraji pjeko nee ra majma kja yo ts'ixorɯ.
- Ra mbaraji pjeko majma kja yo ts'ixorɯ.
- Ra mbɯrɯji ra zorɯji na jens'e yo nrre n'año ts'ixorɯ.
- Ra mbaraji jango ga kjaa ñ'eje ra pjeko nee ra majma yo jango nzii ts'ixorɯ.
- Ra orɯji ko yo jñii jangorga pɛrɯji: jangorga orɯ, m'a ra orɯ, ra nu'u ñeje ra jokɯ m'a na orɯ d'aja ts'ixorɯ.

Xguxus, Michoacán, 25 de octubre 2007.

W'e20' Fernando Diaz Morales
Ñai 3 nu mayo
W'e2he. 410.

Toto, ka nu xixkuama ri zengats'u, nuti'ka
ri h'ub'itr'jogaj na joo, ri mbe'kege pi
h'ub'itr'jogaj na joo. Nu'ya dya p'jeko
ri'ko, na ma zengats'u'ji nu w'ebak'juu ya
k'at'ina. Ra sotr'a k'ja nu j'ili ma yor'ji nahaa,
ma ya ra zuru nu fluto edyi.
Di na ch'jakubi nu jongo sotr'a nu m'ustr'ez'i,
ra t'iru na punk'ju p'ajo.
Ra ch'jaji d'adyi, tr'itata ri nets'e na punk'ju.

Na dyatr'a

Susana Diaz Morales

Yo ra pɛpɛjiji 1

Nujio ri neji ra kjaji:

- Ra pɛpɛjiji ko nujio jangorga jñanrraji d'aja ts'ixorɔ, ra mbɔrɔɔji ko nu in skuama nu øtr'ø nu øtø ntee.
- Ra mbaraji yo jñaa ñ'eje tenxe yo majma kja nu xiskuama nu øtr'ø nu øtø ntee.
- Ra zopɔɔji na jens'e ñ'etse k'a ri mɔjɔɔji ñeje dya ra majaji.
- Ra mbaraji pjeko nee ra majma yo ts'ixorɔ k'o ra opɔɔji.
- Ra dyøtr'øji ñ'eje ra jokɔji nu opɔɔji d'aja zojñaa.
- Ra jñanrraji jango kja nu ts'ixorɔ.
- Ra jñanrraji pjeko nee ra majma nu ts'ixorɔ k'a jo dyøtr'øji.

Jñanra ya ri májma.

Májma.

Jango b'ub'uji.

Pjeko ma skuama únøji nuynu.

Pjeko dyeje nu skuama nu un'x nu øtø sødyø.

Ya gi tsaja d'aja paa d'aja skuama nu un'x nu øtø sødyø.

Pjeko majma yo skuama nu un'x nu øtø sødyø.

Jñanrra ya ri májma.

Pjeko ma skuama nujnu. Pjenga.

Pjeko ma jñaa ri tøtr'uji kja nujnu skuama.

Pjeko gi mbeñe k'a majma nujnu skuama nu ún'ya nu øtø sodye.

Ma dya gi sodye		RI TE'EJI NA JOO	
	GOBIERNO DEL ESTADO DE MÉXICO	ISEM	TS'IB'ONRRØ A ZUMI
SKUAMA NU UN' Ø NU ÅTÅ SØDYE			Pezhe 7351817
NU NGUNGIJEME: Yo nzhod'ø øtø sodye		Jñiñi: Agua Zarca Pueblo Nuevo	
Pezhe nu sètsi nu ngungijeme		Paa: 17/08/07	
Chjuu nu øtø sodye: Edgar Martínez		Pezhe nu sètsi. 3179681	
Nu tr'angumø nu unø in skuama nu øtø sodye: UAEM			
Chjuu nu sodye: Marisol Aniceto Ventura			
Chjuu nu ñechje ñeje jango nzil ra zil	nu pezhe nu ne mbgra	pezhe	
1. Amoxicilina cápsulas 500 mg	2118	2	
Jango nzil ra zil: Ra zil 1 C/8 hrs. V-O ra søtø yencho paa			
2. Naproxeno Tableta 250 g	3407	1	
Jango nzil ra zil: Ra zil 1 C/8 hrs. V-O ra			
3.			
Jango nzil ra zil:			
Xanø nu øtø sodye		NUJNU SKUAMA, DYA SØD RA PARA MAJMA YO S'ØNECHJE.	
		Nu ma dya ø sodyej kja nu ts'ib'onne žami tenesajj ø te'ej na joo.	

Zopju nu k'ø majma nu skuama.

Chjura.

Kjoko jo dyætr'æ nu skuama nu ún'æ nu ætæ sædyæ.

Kjoko ra unæji nu skuama nu ún'æ nu ætæ sædyæ.

Pjeko ma ñechje ra zii.

Jango ñeje jango nzii paa ra zii nu ñechje.

Jñanrra yo b'ub'ub' kja nu skuama nu atr'a nu atã sodye ya ri opju nu jñaã k'a ra dyotr'kũji.

In chjuu nu atã sodye: Edgar Martínez

In pezhe nu sætsi. 3179681

Nu tr'angumũ nu unũ in skuama nu atã sodye: UAEM

In chjuu nu atã sodye:

In pezhe nu in sætsi:

In <u>chjuu</u> nu ñechje ñeje jango nzii ra zii	nu pezhe nu ne mbara	pezhe
1. Amoxicilina cápsulas 500 mg	2118	2
Jango nzii ra zii: Ra zii 1 C/8 hrs. V-O ra sotú yencho paa		

In chjuu nu ñechje:

Jango nzii ra zii:

Tsompú ko in dyoji nu majma nu jñaa.

Mbeñe k'o...

Yo skuama nu ún'ú nu átø sodye k'o unúji kja yo ngungijeme; ngeje yo skuama k'o jichi nu sodye jangorga zii yo jñechje k'o únúji ñeje jango nzii paa ra zii ñeje jangorga mbaraji nu átø sodye nziga kja: in chjuu, in pezhe, in sètsi ñeje nu tr'atagunxorú nu jango jo únúji in skuama nu átø sodye

Nujnu pès'i d'aja skuama nu jango jizhi in chjuu nu ñechje, jango nzii ra zii, in chjuu nu átø sodye ñeje in chjuu nu tr'atangungijeme nu jango pèpji nu átø sodye.

Zopjɔ na jens'e.

Nudya yepe ri zopjɔ yo chɔkjɛnaa, ri tsaa k'a ri mɔjɔ ñ'eje dya ri mɔjɔ.

- ❖ Pezhe yo ts'ita nu kja in jɛniɛgo, mi jinkjo, mi dyabɔ tr'eje ñ'eje b'atrjɔ.
- ❖ Nutskɔjme ri karajme nujua nziga kja yo mi kara mi jinkjo xe ri tujmɔtrjojme yo trjoo ñ'eje yo kjɔɔ, me ri pɛkjojme.
- ❖ Nujua kja nu jɛniɛ, nu padya jɔrɔ na punkjɔ nzumɔ kja Tr'ejmu ñ'eje a Nrrameje.
- ❖ Nujio jo ñangaji nujua kja nu jɛniɛ, nu padya ri mbeñ'ejme na joo, Kja in mɔb'ɔgɔjme kejme nujio jo tsaji.

Mbeñe k'o...

M'a ri zopjɔ na jens'e, na joo ótr'ɔ ri yepe nu ts'ixorɔ ngek'o dya ri jiorɔ m'a ri zopjɔ na jens'e, ri mbeñ'e na joo pjeko majma nu jɛnaa, ga kjanu sɔsɔ ri zopjɔ na joo.

Juanɔ d'aja ts'ixorɔ kja in xiskuama nu zopjɔ, xorɔ ñ'eje ri yepe na yeje yo nrre n'añorgi zopjɔ kja in dyoji. M'a ri kjuarɔ ri chjɔrɔ.

Pjeko gi sɔsɔ ñ'eje pjeko gi mbeñe ma gi zopjɔ yo ts'ixorɔ Jangorgi meya ri zopjɔ.

Jñanrra yo kuar'ũaba ya ri májma.

Pjeko gi janrra yo kuar'ũaba.
 Pjeko øtr'ø nu b'ezo.
 Jango pa sog'iji nu rejñe jñaa.

Zopjʉ nu pejñe jña.

Xanxua, Michoacán, 25 de octubre 2008.

B'æzo: Fernando Díaz Morales

Ñii 3 nu mayo

B'ezhe 410

Tata, ko nu xiskuama ri zengats'ʉ, nuts'ko
ri b'ʉb'ʉtrjogo na joo, ri mbeñegø gi
b'ʉb'ʉtrjogoji na joo. Nudya dya pjeko
b'æt's'ko, ra ma zengats'ʉji nu inmbaxkjua yo
añima. Ra sætr'æ kja nu jñiñi ma yargi nzhæð,
ma ya ra zʉrʉ nu ñanto ædyi.

Ri ne chjʉkʉbi nu jango sætr'æ nu mbʉntr'æzi,
ra tunʉ na punkjʉ pøjø.

Ra chjæji d'adyi, ts'itata ri nets'e na punkjʉ.

Nu dyætr'æ,

Susana Díaz Morales

Májma.

Májma pjeko májma nu pejña.

Kjoko pempeji nu pejña.

Kjoko dyætr'æ nu pejña.

Dyatr'á nu k'ó øtr'k'úji.

- ❖ Jiod'ú jango jo mbéjñeji ñeje pjeko ma paa kja nu ts'ixorú, ya ri tsotr'ú ko k'antsiji.
- ❖ Jiod'ú nu zenga ya ri tsotr'ú ko nu kaxtr'ú tsiji.
- ❖ Jiod'ú in chjuu nu ntee k'a jo mbejñe nu pejña ya ri tsotr'ú ko ixtsiji.
- ❖ Jiod'ú pjeko majma nu ntee kja nu pejña ya ri tsotr'ú ko tsiji k'a na mbezheje.
- ❖ Jiod'ú in xanú nu ntee k'a jo mbejñe nu pejña ya ri tsotr'ú ko tsiji k'a na potr'ú.
- ❖ Jiod'ú nu jango eche kja nu pejña ya ri tsotr'ú ko tsiji k'a na kjoxú.

Mbeñe k'ó...

Nu pejña ngeje nu ts'ixorú k'a dyanrra ga nojo, nujnu dyeje pa ra majmaji o ra pejñeji yo jñaá k'ó ri neeji ko d'aja ntee k'a b'úb'ú na jee dya søø b'èchi ra zojuí. Ma ri pempeji jñaá d'aja b'èdyi o d'aja kjuarma dya ri øtr'øji na joo nu k'ó ra opjùji, nu ma ri pempeji jñaá d'aja arkate o k'a dya ri parage, na joo ga opjùji nu jñaá.

Nujio ra mbæs'i nu ts'ixorú ngeje yo: nu jango øtr'øji ñeje nu paa, in chjuu nu ntee k'a gi pempe, ri zenga, nu k'ó gin e ri xipji, ri ñeche ñeje in xanú nu øtr'ø.

Nu pejña søø ra mbæs'i ko na punkjù jangorga ñaa nziga kja: ma kjoko pæs'i mbaxkjua, ma kjoko gi jombù chuú, ma pjeko gi nee ri majma ñeje k'ó xe dyaja.

Pempe d'aja pejñe jñaa nu k'a b'ub'ub' na jee.

Kjoko ri pempe.

Pjeko ri xipji.

Jangorgi xipji.

A large rectangular area with a light blue grid pattern. On the left side, there is a vertical column of 20 small circles, representing a spiral binding. The grid is intended for writing the answers to the questions above.

Majma pjeko dyeje yo skuama.

Majma pjeko dya chøjui.

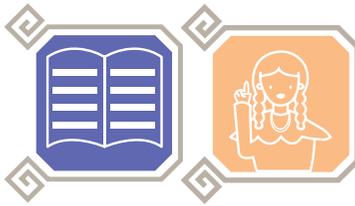

Yo ra pɛpji 2

Nujio ri neji ra kjaji:

- Ra pɛpji ko nu ra otr'ɔji d'aja ts'ikits'ixogɔ nu okji, ra mbɔrɔ nu jango ga kjaa na nojo nu ts'ixorɔ.
- Ra mbaraji jango ga kjaa ga maa, nujio nee ra majma nu k'o ñaa kja nu ts'ikits'ixogɔ kja nu ts'ixorɔ.
- Ra yepe ra zopɔ na jens'e ra tsaa nziga kjaa m'a pjeko nuu ñ'eje ra ɔd'ɔ.
- Ra jñanrraji jango kjaa ga dyɔtr'ɔji nu xits'i jangorgi dyɔtr'ɔji jñon'ɔ.
- Ra opɔ d'aja nu xits'iji jangorgi dyɔtr'ɔ nu jñon'ɔ.
- Ra jokɔji nu ts'ixorɔ k'a jo dyɔtr'ɔji ra nrrɛpiji yo ya majmaji nziga kja; m'a opɔji ko yo tr'ata dyaxɔ, jango ga chɔkɔ yo mbeñ'eji.
- Ra mbaraji nu k'o nee ra majma kja nu ts'ixorɔ k'a dyɔtr'ɔji.

Jñanrra ya ri májma.

Ra d'ak'ujji d'aja...
Nujio jñaa yo ya ro
nu'ujji.

Májma.

Pjeko gi janrra kja yo jmicha.

Pjeko na ún'x nu nrrixu nu pjøs'x nu ætæ sodyæ.

Pjeko dyeje nujio ts'ixorx yo ún'x nu nrrixu nu pjøs'x nu ætæ sodyæ.

Pjeko ra dyejezuxi ra zorpuxi nu jñaa k'a b'xb'x kja yo skuama.

Jñanrra ya ri májma.

Pjeko ma skuama ngeje nujnu.
Pjeko májma.

Okji

Zopjɔ nu ts'xorɔ.

Ngeje ma kjins'i na punkjɔ asuka kja nu kjii ñeje kja nu b'ili, nujio kjogɔ ma b'ezhi nu ts'ireje k'a ún'ɔ kja nu pankrea k'a ne chjuu insulina. Nujnu dyeje ra jokɔ ma ga pørɔ nu asuka dya ra d'agɔ ni ra ngins'i kja nu kjii, sɔɔ ra s'ombɔ tenxe kja nu nzero, dya kja ra nrris'i na joo yo ntee, sɔɔ ra zi'itrjoi nu ñ'echje, b'ɔb'ɔ na punkjɔ nu jango ne ñ'eje nziga kjaa: yo na mp̄ii, yo kjɛɛ, ma dyagi ñ'ɔnɔ, ma gi sii na punkjɔ xɛbo, olulu, ma gi sii na punkjɔ ɔreje o ma sók'ɔts'ɔ ni tata o ni nana. Yo mazi ún'ɔ ngeje yo ntee k'o na mp̄ii o ma ya gi ɛdyi nzite kjɛɛ.

Secretaría de Salud

Chaka yo ts'ixorɔ ko in chjuu.

Ngeje ma kjins'i
na punkjɔ
asuka kja nu kjii
ñeje kja nu b'ili.

Jango ga chjuu nu
ts'ireje nu b'ezhi.

Nujio kjogɔ ma
b'ezhi nu ts'ireje k'a
ún'ɔ kja nu pankrea
k'a ne chjuu insulina.

Kjoko mazi ún'ɔ.

Yo mazi ún'ɔ
ngeje yo ntee k'o
na mpii o ma ya
gi edyi nzite kjææ.

Jango ga chjuu
nu ngijeme.

Chjuu yo tr'onu.

Pjeko majma nu ts'ixorɔ.
Kjoko mazi sɔɔ nu ngijeme.
Pjeko ne zø'øji nu ngijeme.
Jango jo chotr'ɔji nu jña.

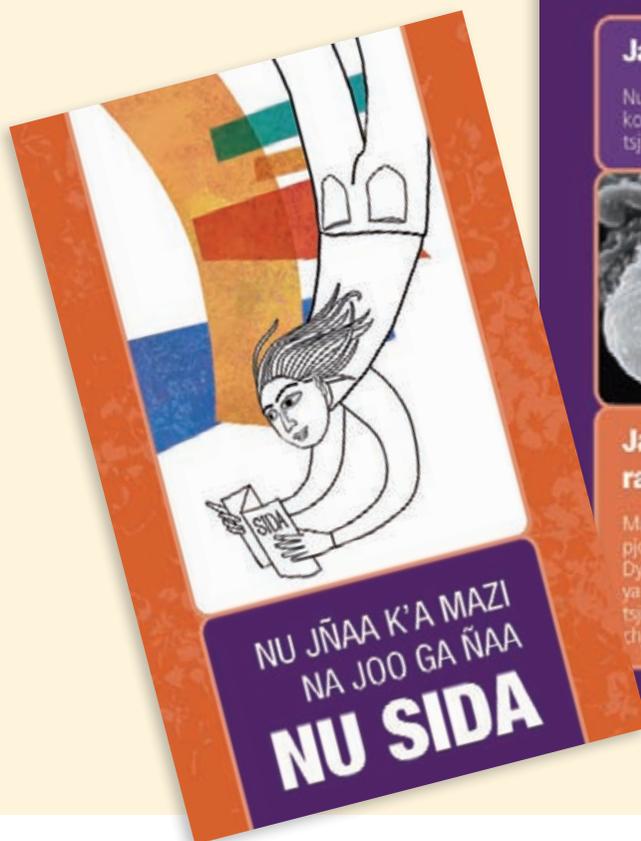
Zoji ko in dyoji nu ne ra majma nu jñaa.

Mbeñe k'ó...

Nu **d'otr'skuama** ngeje d'aja skuama k'a xipji yo ntee tenxe nujio pjeko nrre ts'aa.

Yo jñaa yo ya majmaji ngeje ma gi b'ɔb'ɔ na joo, ma pjɔk'ɔji, nujio sɔɔ ri tsaa, ñeje yo k'ó xe dyaja.

Yo **d'otr'skuama** pes'i in chjuu ñeje in ts'iki trjuu, nu jyad'ɔ nu jango xe ri jñus'ɔ k'ó xe dyaja jñaa, yo tr'ata ngumɔ k'a jo dyatr'ɔ ñeje nu ún'ɔ.

Jango ga muk'u nu SIDA

Nu SIDA sɔɔ ra muk'ɔ ma gi ob'ɔji ko yo nrre n'año ntee, ma ra xichk'iji tsji kja in nzero o ma nrrunte.

Jangorgi tsapu pa dya ra muk'u

Ma gi ob'ɔbi ko in jmute, in jmute ra pjotr in tsaja d'aja ts'its'itr' mbuxa. Dya ri tsaa na yeje yo dyepjad'ɔ k'a ya tsapuji k'a d'aja ntee. Ma ra xichk'iji tsji kja in nzero ri ñuu na joo k'a dya chjangbi ko nu VIH.

Zopjɔ na jens'e.

Nudya ra zopjɔji na jens'e, otr'ɔ ri tsaa yo ts'ib'ɛpji nziga kja:

Zopjɔ yo ts'ixogɔ kja nu ts'ixorɔ, tsaa nziga kjaa m'a pjeko gi nuu ñ'eje m'a gi ɔd'ɔ. Jangorgi zopjɔ nujio ts'ixorɔ nziga kjaa m'a pjeko gi nuu. Jangorgi zopjɔ nudya nujio ts'ixorɔ nziga kja m'a gi ɔd'ɔ.

- a) M'a jo mbɔrɔ mbes'e e jyarɔ kja nu xoñijomɔ, mi b'ɛnxomɔ nrenxe.
- b) Nu yɔb'ɔ ñ'eje nu dyoo jo eñebi. Nu yɔb'ɔ jo majma: —nujua a n'angarɔ ra mbedye e jyarɔ kja nu jñanrra jango ne ngib'i e jyarɔ. Nu dyoo jo majma: —Iyo, nujua jerge mbedye e jyarɔ, kja nu jñanrra nu jango ne mbes'e e jyarɔ.
- c) Nu dyoo jo pizhi na punkjɔ kja nu majma: —Pjeko m'a s'eje me juɛs'i, ri mbeñ'egø k'a ngeje e jyarɔ.
- d) Nu yɔb'ɔ xe mi teb'etrjo ro mbes'e e jyarɔ nu jango ne ngib'i e jyarɔ, jo mɔjɔ na punkjɔ m'a jo jñanrra jo jonxorɔ kja nu majma: —Ya ro kjarɔ, ya ro tojo, nujua ra mbedye e jyarɔ.

Mbeñe k'ó...

M'a ri zopjɔ m'a ngeje kja nu jñatrjo o k'ó xe dyaja jñaa ri pes'e na joo in jñaa ngek'ó dya ra b'ezhi nu k'ó gi nee ri majma kja nu ts'ixorɔ.

M'a pɛs'i chɔkjña nu jñaa k'a gi nee ri majma nziga kja M'a pjeko gi nuu o m'a gi ɔd'ɔ, m'a ri zopjɔ na jens'e, sɔɔ ri pɔtrpɔ jango ga zɔnɔ in jñaa, ngek'ó ra ñetse pjeko majma kja nu ts'ixorɔ.

Yepe ya ri eñe jango ga zɔnɔ in jñaa m'a gi zopjɔ.

Juanɔ ya ri zopjɔ na jens'e d'aja ts'ixorɔ kja in xiskuama zopjɔ ya ri yepe, tsapɔ ka ra zɔnɔ na joo in jñaa.

Chjɔrɔ:

Jango gi sɔɔ m'a gi zopjɔ.

Pjek'ó gi jiorɔ.

Gi májma na joo nu k'ó ne ro majma nu ts'ixorɔ.

Jñanrra yo kuatr'ũa ya ri májma.

Ri nee ra øtr'ø pjeko ra sii. Dya ri para pjeko ra øtr'ø.

Nujua b'ũab'ũa k'a d'aja k'a dya ga s'øzhi.

Májma.

Pjeko gi janrra yo kuatr'ũa.

Pjeko kjaa yo nrixu.

Pjeko májmabi.

Gi parage k'o xe dyaja yo jango ga dyøtr'øji jñonũ.

Zopjù ya ri májma.

Nu xits'i jangorgi dyøtr'ø jñonù

Yo kjùù ko yo mbøkijñi (ñanto jmomù)

Yo pèzhi:

Jñii ts'isøb'ø dyonkjùù
 Dyøch'a o dyøch'a yeje
 ts'imboøkijñi ko na jiaja ko
 ya tr'ogù
 Yeje ts'idyøø xits'ana
 Yeje s'ib'i axoxi
 D'aja nrree nrrønxi
 D'aja ts'ijuañi nu ásete
 Jñii nrrømoxù
 Oo nu Jangorgi ñepe

Jangorgi dyøtr'ø:

1. Nujio kjùù ri jias'ø ra nrraa ko yeje xalo nu nrrreje ko nrree nrrønxi mendi choxtrjo ra ngejme.
2. Yo mbøkijñi ri dyok'ù nziga kjaa ts'ijuarù ya rijias'ø ra nrraa ngek'o mendi choxtrjo ra ngejme.
3. Ri ts'ùnù nu nrrømoxù, nu axoxi ñeje k'a nrree nrrønxi ya ri píb'i ko ásete.
4. Yo mb'økijñi nu nrrømoxù, k'a ya ne ts'ùnù ñeje nu xits'ana ri chutr'pù ko yo kjùù, nrrzek'u ya ri dyusb'ù oo.

Dyatr'a nu k'o øtr'k'uji.

- ❖ Xanø in chjuu nu jangorgi dyatr'a jñonø.
- ❖ Xanø in chjuu yo pèzhi.
- ❖ Xanø jangorgi dyatr'a.

Pjeko ma xiskuama nu. Pjenga.

Pjeko nee ra májma.

Pjeko ma pèzhi pøji nu jñonø.

Mbeñe k'o...

D'aja skuama nu jangorgi dyatr'a jñonø, dyeje pa ri meya ri tsaá yo nre n'año jñonø k'o dya gi para ri tsaá, nujnu xits'i yo pèzhi k'o pèbi, jango nzii k'a ne jiod'ø, jangorgi dyatr'a ngeko ra ngejme na kijmi ñeje jango nzii ntee k'o ra zoo.

Nu xits'i jangorgi dyatr'a jñonø

Yo kjwø ko yo mbøkijñi
(ñanto jmomø)

Yo pèzhi:

Jñii ts'isøb'ø dyonkjwø
Dyøch'a o dyøch'a yeje
ts'imbøkijñi ko na jicja ko
ya tr'ogø
Yeje ts'idyøø xits'ana
Yeje s'ib'i axoxi
D'aja nree nrrønxi
D'aja ts'ijuañi nu ásete
Jñii nrrømoxø
Oo nu Jangorgi ñepe

Jangorgi dyatr'a:

1. Nujio kjwø ri jias'ø ra nrraa ko yeje xalo nu nreje ko nree nrrønxi mendi choxtrjo ra ngejme.
2. Yo mbøkijñi ri dyok'ø nziga kjaa ts'ijuañi ya rijias'ø ra nrraa ngek'ø mendi choxtrjo ra ngejme.
3. Ri ts'wñø nu nrrømoxø, nu axoxi ñeje k'a nree nrrønxi ya ri pib'i ko ásete.
4. Yo mb'økijñi nu nrrømoxø, k'a ya ne ts'wñø ñeje nu xits'ana ri chutr'pø ko yo kjwø, nrezek'u ya ri dywøsb'ø oo.

Ñuu na yeje yo gi opjɔ ya ri jokɔ na joo.

- ❖ Gi jñusb'ɔ in chjuu nu jñoñɔ, jango nzii ntee ra zoo.
- ❖ Gi jñus'ɔ tenxe yo pɛzhi ñeje jango nzii k'o ne jiod'ɔ nziga d'aja.
- ❖ Gi jñus'ɔ jangorga dyɔtr'ɔ nu jñonɔ.
- ❖ Gi jñus'ɔ jangorgi ún'ɔ.

Chjetspi ya ri májma nziga yeje yo ts'ixorɔ.

Nu xits'i jangorgi dyɔtr'ɔ jñonɔ

Yo kjɔɔ ko yo mbɔkijñi (ñanto jmomɔ)

Yo pɛzhi:

Jñii ts'isɔb'ɔ dyonkjɔɔ
Dyɛch'a o dyɛch'a yeje
ts'imbɔkijñi ko na jiaja ko
ya tr'ogɔ
Yeje ts'idyɛɛ xits'ana
Yeje s'ib'i axoxi
D'aja nree nrrɛnxi
D'aja ts'ijuañi nu ásete
Jñii nrrɛmoxɔ
Oo nu Jangorgi ñepe

Jangorgi dyɔtr'ɔ:

1. Nujio kjɔɔ ri jias'ɔ ra nrra ko yeje xalo nu nrrɛje ko nree nrrɛnxi mendi choxtɔrjo ra ngejme.
2. Yo mbɔkijñi ri dyok'ɔ nziga kja ts'ijuañi ya rijias'ɔ ra nrra ngek'o mendi choxtɔrjo ra ngejme.
3. Ri ts'ɔnɔ nu nrrɛmoxɔ, nu axoxi ñeje k'a nree nrrɛnxi ya ri pib'i ko ásete.
4. Yo mb'ɔkijñi nu nrrɛmoxɔ, k'a ya ne ts'ɔnɔ ñeje nu xits'ana ri chɔtr'pɔ ko yo kjɔɔ. nrrɛzek'u ya ri dyɔsb'ɔ oo.

Okji

Zopjɔ nu ts'xorɔ.

Ngeje ma kjins'i na punkjɔ asuka kja nu kjii ñeje kja nu b'ili, nujio kjogɔ ma b'ɛzhi nu ts'ireje k'a ún'ɔ kja nu pankrea k'a ne chjuu insulina. Nujnu dyeje ra jokɔ ma ga pɔrɔ nu asuka dya ra d'agɔ ni ra ngins'i kja nu kjii, sɔrɔ ra s'ombɔ tenxe kja nu nzero, dya kja ra nrris'i na joo yo ntee, sɔrɔ ra zi'itrjoji nu ñ'echje, b'ɔb'ɔ na punkjɔ nu jango ne ñ'eje nziga kja: yo na mpɔi, yo kjɛɛ, ma dyagi ñ'ɔnɔ, ma gi sii na punkjɔ xɛbo, olulu, ma gi sii na punkjɔ oreje o ma sók'ɔts'ɔ ni tata o ni nana. Yo mazi ún'ɔ ngeje yo ntee k'o na mpɔi o ma ya gi ɛdyi nzite kjɛɛ.

Secretaría de Salud

Majma pjeko dyeje yo skuama.

Majma pjeko dya chøjui.

Yo ra pɛpji 3

Nujio ri neji ra kjaji:

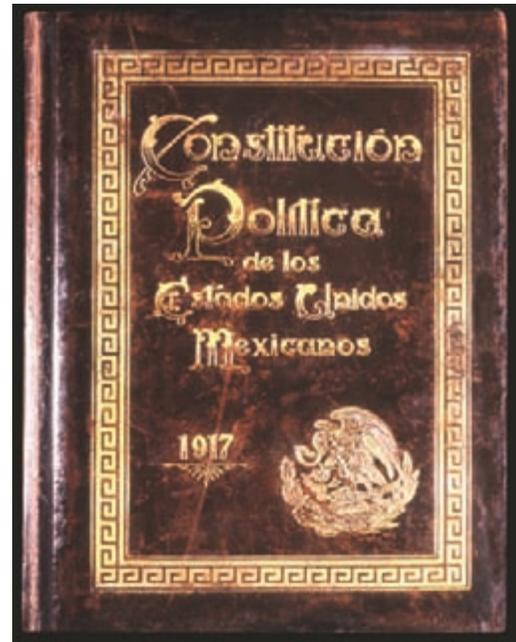
- Ra pɛpji k'o yo otr'ɔ gi mbeñe ma gi zopjɔ, ma ri pɔrɔ ri zopjɔ in chjuu, ñeje in ts'iki chjuu yo ts'ixorɔ.
- Ra mbaraji yo jñaa yo ñaa na joo, kja nu ts'ixogɔ, Nujio sɔɔ ra tsaa yo jñiñi ñatrho.
- Ra yepeji ra zopji na jens'e: ra tsaa nziga kja ma mɔjɔ, o dya mɔjɔ.
- Ra mbaraji pjeko ne ra majma nu ts'ixorɔ.
- Ra majmaji jango ga chɔkɔ yo pjeñe, k'o ra ñetse ka nu ts'ixorɔ k'a ra opjɔ.
- Ra dyatr'ɔji d'aja b'ezhe.
- Ra jokɔji nu ts'ixorɔ k'a jo dyatr'ɔji, ra nrrɛpiji yo jñaa nziga kja in chjuu yo ts'ixorɔ, ma ra pɛpji ko yo tr'a, dyaxɔ, jango ga chɔkɔ yo gi mbeñe.
- Ra mbaraji jango ga chɔkɔ nu ts'ixorɔ.
- Ra mbaraji pjeko nee ra majma nu ts'ixorɔ k'a jo dyatr'ɔji.

Jñanrra yo jmicha ya ri zopjũ yo majma.

Ba ne kòxk'ũji nujiro
ro kjogø.

Cheb'e...

Pjeko kjogũ kja yo jmicha.

Pjenga dya øtøji nu ntee.

Mi pãrage nuts'køji ri meb'onrrøji, nrre søtrjo ra kjaji yo ri
ne'eji.

Jango b'ũb'ũ yo ntee.

Zopju yo trjuu ñeje yo ts'itrjuu ya ri chjuru yo tr'onu.

Cámara de Diputados
LIX LEGISLATURA

Cámara de Diputados
H. Congreso de la Unión

YO SØ Ø RA TSAA YO JÑIÑI JÑATRJO KJA NU TR'ATAXISKUAMA NU B'ONRRØ KJA YO E.U.M.

PODER EJECUTIVO SECRETARÍA DE GOBERNACIÓN

ARTÍCULO 1:

Kja in B'onrrøji tenxe yo ntee sØØ ra tsaa tenxe yo majma kja nu tr'ata xiskuama B'onrrø, dya sØØ kjoko ra mara o ra ts'as'u nujio majma kja nu tr'ata xiskuama B'onrrø.

Dya kjoko sØØ pjeko ra xipji nujio ntee jñatrjo yo b'ub'u tenxe kja nu B'onrrø, kjo b'ezo o nrrixu, yo kjøø k'o ødyi, yo nrre n'año ga kjaji nu jango ga mimiji, ma karaji na joo dya sØdyøji, jango ga matr'uji e mizhokjimi, yo pjeko nrre majmaji, nu k'o ne'eji, ma chjutu o iyo o k'o xe dyaja k'o dya ga joo ga tsapu nujio dya jøtspi pjeko ra tsaa yo ntee.

Kjoko majma nujio.

Pjenga øtr'øji nujio.

Pjeko gi majmage nujio artículo 1 k'a kja gi kjuarø gi zorjø
yo ba enje kja nu tr'ata xiskuama a B'onrrø.

Zoji ko in dyoji nu ne ra majma nu jñaá.

Májma.

Pjeko majma nu otr'ux artículo kja nu tr'ata xiskuama a B'onrrø yo Søø ra tsaa yo Jñiñi Jñatrjo.

Pjeko nee ra majma:

“Tenxe yo ntee søø ra tsaa nujio majma kja nu tr'ata xiskuama a B'onrrø.”

“Dya kjoko ra tsak'ux ri pæpji ma dya gi nee kja nu B'onrrø ma ngets'e ntee jñatrjo.”

Opjux kja in ts'iki xiskuama nujio gi majmaji ya ri zopjux na jens'e.

Dyatr'a nu k'o øtr'k'uxji.

- ❖ Jiod'ux nu pezhe k'a ñaa kja nu ts'ixorux ya ri xanux.
- ❖ Jiod'ux in chjuu nu ts'ixorux ya ri xanux.
- ❖ Jiod'ux jango jo dyatr'øji nu skuama.

Mbeñe k'o...

Nu **artículo** 1 majma: Dya kjoko søø pjeko ra xipji nujio ntee jñatrjo yo b'ub'x tenxe kja nu B'onrrø, kjo b'ezo o nrrixu, yo kjææ k'o ædyi, yo nrre n'año ga kjaji nu jango ga mimiji, ma karaji na joo dya sodyæji, jango ga matr'xji e mizhokjimi, yo pjeko nrre majmaji, nu k'o ne'eji, ma chjætj o iyo o k'o xe dyaja k'o dya ga joo ga tsapx nujio dya jætspi pjeko ra tsaá yo ntee.

Zopju na jens'e.

Nudya ra zopjuji na jens'e ra kjaji k'a ra møjaji ñeje k'a dya ra møjaji.

M'a pjonguji in mbaxkjua yo añima me møjaji ñeje na joo ga zø'øji.

In b'edyigøjme k'o kara nujua kja nu jñiñi, pjøxanteji kja yo b'epji kja ñ'ii ñeje kja kapusanto.

Nu mbaxkjua yo añima mezhe k'o yeje paa, jñii paa k'o ra mrreb'ejji ma dyab'e ba sājaji yo añima.

M'a in mbaxkjua yo añima dya søø ra chu'uji dya ra santeji, dya søø ra pəpjiji, nujio paa k'a kjaji na jorga ngaraji ko in b'edyiji.

Mbeñe k'o...

Pa ri zopjɔ na joo nu ts'ixorɔ, sɔɔ ri yepe nu jango ga mɔjɔ nu jo dyɔtr'ɔ nu ts'ixorɔ, nziga kja m'a gi mɔjɔ gi zopjɔ ñeje m'a dya gi mɔjɔ.

M'a gi zopjɔ na jens'e, ri ñaa na joo ñeje ri cheb'e k'a d'aja ts'inrajme. Ri tsaa k'a dya ri nzheñe m'a ri chɔtr'ɔ nu ts'imoka (,) ri ch'ebe k'a xe ra mezhe m'a ri chɔtr'ɔ nu ts'ipotr'ɔ (.). Ga kjanu nu jñaa sɔɔ ra dyɔtr'ɔ na joo yo ɔrɔ.

M'a ri zopjɔ, yepe yo gi teb'e xe ra mezhe ñ'eje yo dya ra mezhe dya gi jiombeñe ri jizhi nu jango ga ñaa na joo nu jo dyatr'a o in jñaa yo ntee.

Jiod'ɔ nu ts'ixorɔ “E Xuba lojo” kja in Xiskuama zopjɔ ya ri yepe. M'a ri kjuarɔ ri majma ko in dyoji ñeje in xopɔnte nujo xe dyaja:

Gi mbeñege k'a gi zopjɔ na joo m'a gi zopjɔ na jens'e. Pjenga. Pjeko mbeje k'a gi sɔɔ na s'ezhi m'a gi zopjɔ na jens'e. Dyɔrɔ nu k'o xits'i in xopɔnte m'a gi zopjɔ.

Májma pjenga na joo ri meya jangorgi opju nu b'ezhe.

Pjeko gi janrra yo kuatr'ɯba.

Pjeko na kjaa yo b'ɛzo.

Kjo gi nee ri opju yo b'ezhe.

Pjenga gi nee ri opju d'aja b'ezhe.

Pjeko ra dyets'e ri para Jangorgi opju d'aja b'ezhe.

Zopjù yo májma kja nu b'ezhe.

Xuba lojo

D'aja nu paa, mi jinkjo mi b'ùb'ù d'aja
 xutr'i k'a ma tr'øxù, nu tata dya mi jøts'pi
 Kjoko ro chùtùbi, d'aja paa jo enje e ts'iue
 kjanu zidyì kja inch'oo, jo kjogù yo paa nu
 nrrixù jo mus'ù d'aja ts'itr'ik'a mi jàs'ø ints'ixi,
 nziga kja miño, mi chjèbi nziga kja ntee,
 ma jo te'e nu ts'itr'i me ma zèzhi, d'aja paa
 jo nrrùtù nu nrrojo k'a mi k'omù nu trjogù,
 nrreze k'u kja nu mbedyebi ko nu nana jo
 mebi kja inzumù intata nu xutr'i, mange mi
 kjìch'i k'o mi janrra ma zøtr'ø inxutr'i.

Ma mbùrù zojui jo dyonù jangorga tsapùbi
 pa ro jichibi nu ts'itr'i, kja nu ma jyod'ùbi
 Kjoko ro tsaa nu palino, dya kjok'o mi nee,
 kja nu ma nubi nu mb'økjimi, a ngeze ixo
 ne'etrjo ro jichi, kja nu jiombùji inchjuu, kja nu
 jñusb'ùbi Xuba Lojo.

Jango ga mbùrù nu pezhe.
 Jango ga chjuu nu pezhe.
 Pjeko májma nu pezhe.
 Jango ga ngarù nu pezhe.

Dyatr'a nu k'o otr'k'uji.

- ❖ Jiod'x in chjuu nu ts'ixorx, ya ri tsotr'x.
- ❖ Jiod'x jango ga mbyrx nu ts'ixorx ya ri ts'otr'x.
- ❖ Jiod'x in chjuu yo ba enje kja nu pezhe ya ri tsotr'x.
- ❖ Jiod'x nu jña k'a mazi na joo kja nu pezhe ya ri tsotr'x.
- ❖ Jiod'x jango ga ngaru nu pezhe ya ri tsotr'x.

Tsompx ko in dyoji nu majma nu jña.

Mbeñe k'o...

D'aja b'ezhe ngeje yo majmaji k'o mbeñeji ra kjogx o ko kjogx d'aja o yeje ntee k'a dyanrra ga s'ezhi. Nujnu pæs'i k'a d'aja k'a ne mbyrx, jango ga kjogu ñeje jango ga ngarx.

Opjù k'a d'aja b'ezhe k'a gi para.

Pa ri opjù in pezhe ri mbeñe nujio:

Gi para pjeko májma nu b'ezhe.

Mbeñe d'aja trjuu k'a ra chjètrjui nu pezhe.

Májma na joo kjoko ngeje yo ntee ko ñaa ñeje pjeko ra májma.

Mbeñe jangorga ngarù nu b'ezhe.

Opjù k'o gi mbeñe pa dya ri jiombeñe.

Ma ya gi opjù, ri ñuu na joo nu pezhe.

Opjù in pezhe.

Zopjù ya ri májma.

Ko nujio tr'ønũ ñuu kjo gi dyatr'ø na joo in pezhe.

Nu trjuu chøtrjui yo kjogũ kja nu b'ezhe.

Kjoko nrre ñaa kja in b'ezhe.

Pjeko kjogũ kja nu pezhe.

Ko nujio kjogũ kja nu pezhe kjarũ ra ñaa na joo yo ntee.

Gi jñusb'ũ in chjuu nu dyatr'ø nu pezhe.

Ma pjeko b'ezhi kja in pezhe, jokũ.

Opjũ ya ri májma.

Cámara de Diputados
LIX LEGISLATURA

Cámara de Diputados
H. Congreso de la Unión

YO SO O RA TSAA YO JÑIÑI JÑATRJO KJA NU TR'ATA XISKUAMA
NU B'ONRRO KJA YO E.U.M.

PODER EJECUTIVO
SECRETARÍA DE GOBERNACIÓN

ARTÍCULO 1:

Kja in B'onrroji tenxe yo ntee soo ra tsaa tenxe yo majma kja nu tr'ata xiskuama B'onrro, dya soo kjoko ra mara o ra ts'as'u nujio majma kja nu tr'ata xiskuama B'onrro.

Dya kjoko soo pjeko ra xipji nujio ntee jñatrjo yo b'ub'u tenxe kja nu B'onrro, kjo b'ezo o nrrixu, yo kjee k'o edyi, yo nrre n'año ga kjaji nu jango ga mimiji, ma karaji na joo dya sodyeji, jango ga matr'uji e mizhokjimi, yo pjeko nrre majmaji, nu k'o ne'eji, ma chjuto o iyo o k'o xe dyaja k'o dya ga joo ga tsapu nujio dya jetspi pjeko ra tsaa yo ntee.

Xuba lojo

D'aja nu paa, mi jinkjo mi b'ub'ù d'aja xutr'i k'a ma tr'øxù, nu tata dya mi jøts'pi Kjoko ro chytubi, d'aja paa jo enje e ts'iue kjanu zidy kja inch'oo, jo kjogù yo paa nu nrixu jo mus'ù d'aja ts'itr'ik'a mi jøs'ø ints'ixi, nziga kja miño, mi chjebi nziga kja ntee, ma jo te'e nu ts'itr'i me ma zøzhi, d'aja paa jo nrrytù nu nrrojo k'a mi k'omù nu trjogù, nrreze k'u kja nu mbedyebi ko nu nana jo mebi kja inzumù intata nu xutr'i, mange mi kjich'i k'o mi janrra ma zøtr'ø inxutr'i.

Ma mburrù zøjui jo dyonù jangorga tsapubi pa ro jichibi nu ts'itr'i, kja nu ma jyod'ubi Kjoko ro tsa nu palino, dya kjok'o mi nee, kja nu ma nubi nu mb'økjimi, a ngeze ixo ne'etrjo ro jichi, kja nu jiombùji inchjuu, kja nu jñusb'ubi Xuba Lojo.

Kja nu ts'ib'epji ro nu'uji d'aja artículo kja nu tr'ata xiskuama a B'onrrø ñeje d'aja b'ezhe.

Pjeko dya chjètrjui.

Jingo ñeje jango pɛɛpɛjiji nziga d'aja.

Pjeko ne opɛɛjiji.

Pjeko majma nziga d'aja.

Porɛ jango ga ñaa. Pjenga.

Ra nuu yo ro meya 1

Nujio xe dyaja ts'ib'epji ra jietsk'i ri para nu k'o ya gi meya kja nu xoru d'aja.

Juajnu nu jnaa k'a na joo ya ri pontr'u d'aja ngronsi nu k'a ri juajnu.

Jango ngeje yo ts'ib'epji k'a mazi na s'ezhi gi s00 k'a gi dyatr'u kja nu xoru d'aja.

- () Nujio mi majmage o mi mbeŋe kja yo ts'ixoru.
- () Ma mi trjjuu yo mi 0nk'uji nujio ma enje kja yo ts'ixoru.
- () Nu k'o mi opju ŋeje mi jok'u kja yo ts'ixoru.
- () Ma mi zopju na jens'e k'o jango ma xits'iji.
- () Nujio mi para kja in jnaa.
- () Ma mi jok'u yo ts'ib'epji k'o ma mi zopju d'aja ts'ixoru.

Opju pjeko ngeje nu k'o gi meya kja nu xoru d'aja.

Opjɔ pjeke ngeje nu k'o gi nee k'a xe ra jusb'ɔji kja nu xiskuama.

Jñanrra ya ri majma pjeke ma xiskuama ngeje nu.

Jñusɔ in chjuu ya ri majma pjeke ma ts'ixorɔ: skuama k'a unɔ nu ɔtɔ sɔdyɛ, pejña.

GOBIERNO DEL ESTADO DE MÉXICO

Jichi nu sɔdyɛ, jangorga zii yo
 jñechje k'o únɔji ñeje jango
 nzii paa ra zii ñeje jangorga
 mbaraji nu ɔtɔ sɔdyɛ nziga kja:
 in chjuu, in pezhe in sɛtsi ñeje
 nu tr'atagunxorɔ nu jango jo
 únɔji in skuama nu ɔtɔ sɔdyɛ.

Xanxua, Michoacán 25 de octubre 2005

B'ezo: Fernando Díaz Morales

Nujio ra mbɛs'i nu ts'ixorɔ
 ngeje yo: nu jango ɔtr'ɔji
 ñeje nu paa, in chjuu nu ntee
 k'a gi pempe, ri zenga, nu k'o
 gi nee ri xipji, ri ñeche ñeje
 in xanɔ nu ɔtr'ɔ.

Nu dyatr'a
Susana Díaz Morales

Søtø nu jña kja nu ts'ijuarø:

Nujio skuama k'a unø nu øtø sødyø ngeje	Nujio pejña ngeje	D'aja artículo ngeje
Nujio skuama k'a unø nu øtø sødyø ngeje:	Nujio pejña ngeje:	D'aja artículo ngeje:
Nujio skuama k'a unø nu øtø sødyø dyeje:	Nujio pejña dyeje:	Dyeje:

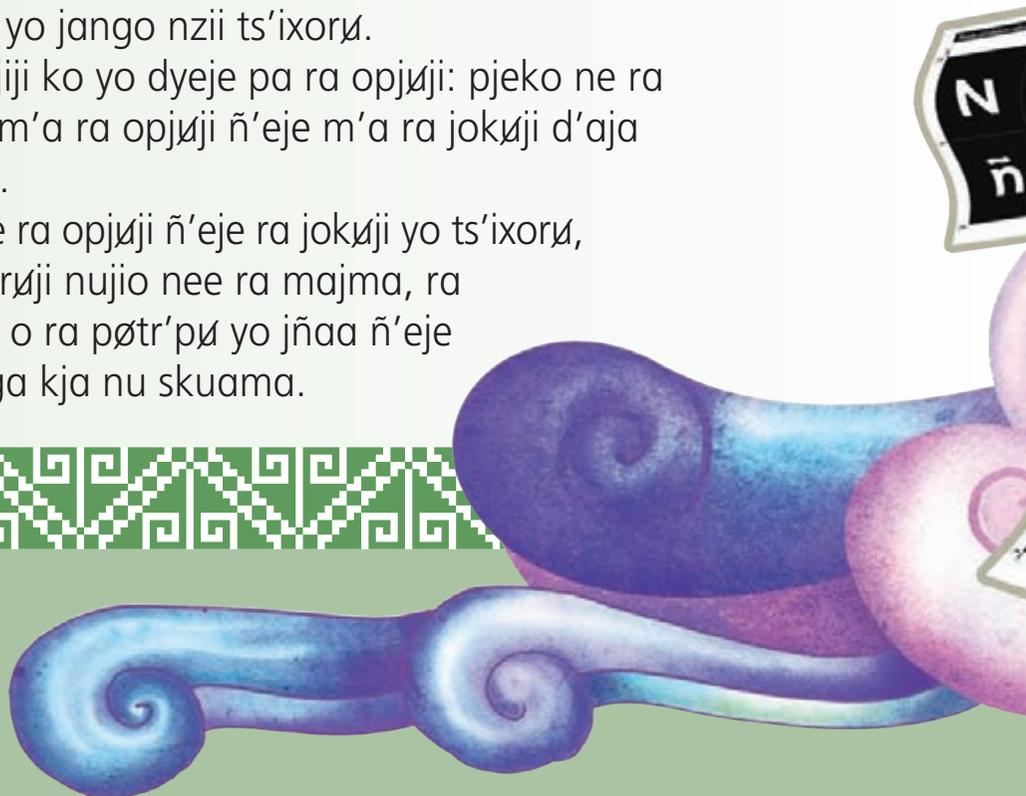
Kja nu skuama nu ne ngarø nu jango ønk'øji yo gi meya, yepe nziga d'aja yo ts'ixorø kja nu xorø yeje, nujio ri tsaa ko in xopunte.

Xorɔ 2

Nujio ri neji kja nu xorɔ 2:

Yo ntee k'a kja tr'ii ñeje yo tr'ante:

- Ra orɔjɔji nu k'o mbeñeji m'a ra pɔrɔjɔji m'a pjeke janrraji.
- Ra mbaraji yo na joo jñāa yo ñaa kja yo ts'ixorɔ.
- Ra zorɔjɔji na jens'e yo ts'ixorɔ ra mbaraji yo jñāa k'o mazi na joo.
- Ra mbaraji jango ga kja ñ'eje pjeke nee ra majma yo jango nzii ts'ixorɔ.
- Ra pɔrɔjɔji ko yo dyeje pa ra orɔjɔji: pjeke ne ra pɔrɔjɔji, m'a ra orɔjɔji ñ'eje m'a ra jokɔji d'aja ts'ixorɔ.
- Ra yepe ra orɔjɔji ñ'eje ra jokɔji yo ts'ixorɔ, ra mborɔji nujio nee ra majma, ra jñusb'ɔ o ra pɔtr'pɔ yo jñāa ñ'eje jango ga kja nu skuama.

A a Ch

A
a
Ch
ch
e
k
j

z
o

s
d
o

o
o
p
p
s
s

Yo ra pɛpji 1

Nujio ri neji:

- Ra majmaji pjek' o janrraji kja nu skuama nu tr'ɛsibi.
- Ra zopjɔji ñ'eje ra mbaraji jango ga chɔkɔji yo jña kja nu skuama nu tr'ɛsibi.
- Ra zopjɔji na jens'e: ra zopjɔ na joo ngek' o ra ñetse na joo yo majma.
- Ra nu'uji jangorga opjɔji na joo nu ts'ixorɔ.
- Ra dyɔtr'ɔji d'aja skuama tr'ɔrɔ.
- Ra jokɔji nu ts'ixorɔ k'a ya dyɔtr'ɔji ra nrrɛpi nujio jo majmaji: nziga kjaa ma pɛbi yo tr'adyaxɔ, in chjuu nu ts'ixorɔ, nu jango ga opjɔji ko yo dyaxɔ k'a pedye kja in xine, kja in dyizi ñeje kja in xiñu.
- Ra mbaraji jango ga chɔkɔ yo jña kja nu ts'ixorɔ.
- Ra mbaraji pjek' o nee ra majma nu janrraji kja nu ts'ixorɔ k'a ya pɛpji.

Jñanrra yo kuar'ɔba, zopjɔ nu ts'ixorɔ ya ri majma.

¡Nujnu skuama k'a ún'ɔji ma gi kjotr'ɔ nu jñɔsibi jo sɔjɔ na mizhi!

Pjeko ma skuama ngeje nu.

Pjeko dyeje nu skuama nu d'ak'ɔji ma gi kjotr'ɔ nu jñɔsibi.

Jñanrra ya ri majma.

Pjeko ma skuama ngeje nu.
Pjeko ma jñaa gi majmage k'a pəs'i.

TR' ANGUMU NU JANGO PA KJOTR' U JI NU JÑUSIBI

Avenida Paseo de la Reforma 164
Col. Juárez, México, D.F.06600
R. F. C. CFE-3708-Q10

k'o mi tuu	ts'otr'ú	yo jñus'ú	nujio ra ngotr'ú
\$148.95	\$148.00	\$124.36	\$125.00

nu paa k'a xe sðð ra ts'otr'ú 13 DIC 08 nu paa k'a ra mbáru ra dyopk'úji 14 DIC 08

Ubicación del suministro

ANTONIO ANSELMO GONZÁLEZ
RANCHERÍA DE DOLORES
NRRREÑE, B'ONRRO

Domicilio fiscal:

35 DG 71 F 52 020 0640
NU MAJMA-SKUAMA JÑUSIBI
01 317941101767021213000000125 7

In pezhe nu jñusibi: 317 941 101 767

Yo paa k'o ra zərð	yo paa	nu kjotr'ú	Hilos	S'od'u kWh nziga d'aja paa	Uso
24 SEP 02 a 26 NOV 02	63	01	1	3.28	kja ngumu

Nujio jo s'od'ú

Nu ədyi Pezhe	yo zopjú nudya	Yo juns'ú a nrrúbb'ú	s'od'ú kWh
V97E16	05535	05328	207

YO MAJMAJI NA JOO RA TSAJI

JANGO NZI K'O RA NGOTR'U KJA NU SKUAMAN

JANGO NZI I

MA ƏTR'ƏJI NU SKUAMA

Jango nzii k'o ún'ú: \$ 368.15	Yo majma Básico	kWh 150	* Yo ra ngotr'ú * 0.496	Tenxe 74.40
	a nree	57	* 0.592	33.74
	Juns'ú	207	*	108.14

YO ÚN'U NU TR'ATA ARKATE \$ 260.01

YO MAJMA

JANGO NZII

Jñusibi	108.14
I. V. A	16.22
Fac. del periodo	124.36
K'o mi tuu	148.95
In ts'otr'ú	148.00

Tenxe 125.31

Nu paa ñeje nu jango jo dyətr'əji:
28 NU ZANA NOV 02, PAMEJE, B'ONRRO.
Nujio: (DYETE DYOTE TSICH'A MBEXO 31/ 100 N.N.)
Secretaría de Contraloría. Nu jango ri tsəxkújme kja
nu jejnə: 018007119644

YO MAJMA

Nu jñusibi pa kja in zumú xe pjəxkútrjoji nziga kja ma ya mezhe. Ri matrk'újme kja nu jejnə 07.
Pəkjú k'a gi ts'otr'ú nu paa 21 nu zana octubre 02 k'o jo zərú \$ 148.00
Ri kajjme k'a ra ətr'k'əjme na joo.
Sðð ra ətr'k'əjme kja nu pezhe 071
Sðð ra ətr'k'əjme kja nu pezhe 071 kja yo jñiñi

**Zopjɔ nu ts'ixorɔ ya ri ñuu kjo pɛs'i nu
jña k'a mi mbeñe.**

**Jiod'ɔ yo jña kja nu skuama k'a ún'ɔji ma gi kjotr'ɔ nu
jñɔsibi.**

Kjoko in chjuu k'a b'ɔb'ɔ kja nu skuama k'a ún'ɔji ma gi
kjotr'ɔ nu jñɔsibi.

Pjeko ma paa jo dyatr'ɔji.

Jango nzii k'o ngotr'ɔ.

Pjeko ma jñiñi ngeje nu skuama k'a ún'ɔji ma gi kjotr'ɔ nu
jñɔsibi.

Kjoko ún'ɔ nu skuama k'a ún'ɔji ma gi kjotr'ɔ nu jñɔsibi.

Jñanrra yo b'ub'ú kja nu skuama k'a ún'úji ma gi kjotr'úji nu jñusibi.

Ubicación del suministro

ANTONIO ANSELMO GONZÁLEZ
RANCHERÍA DE DOLORES
NRREÑE, B'ONRRØ

In chjuu k'a kjotr'ú:

k'o mi tuu	ts'otr'ú	yo jñus'ú	nujio ra ngotr'ú

\$148.95	\$148.00	\$124.36	\$125.00

Nujio ra ngotr'ú:

nu paa k'a xe søø
ra ts'otr'ú

13 DIC 08

nu paa k'a ra mbúrú
ra dyopk'úji

14 DIC 08

Nu paa k'a xe søø ra
ngotr'ú:

**Nu ødyi
Pezhe**

V97E16

**yo zopjú
nudya**

05535

**Yo juns'ú
a nrrúb'ú**

05328

**s'od'ú
kWh**

207

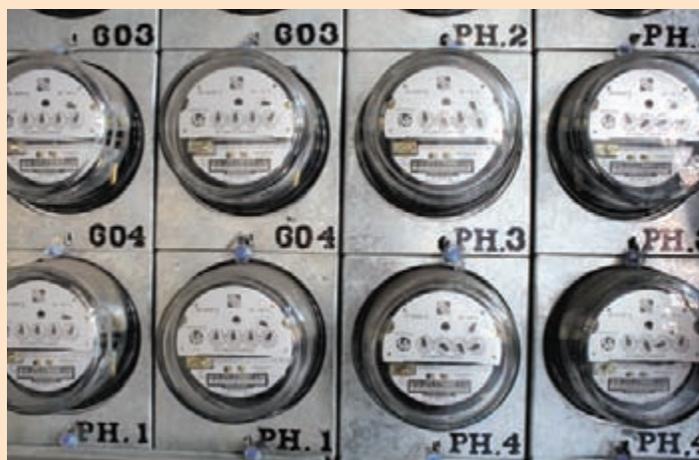
In pezhe nu ødyi:

Mbeñe k'o...

Nu skuama k'a ún'u nɔ tr'atangumɔ nu jango pa kjotr'ɔji nu jñɔsibi; ngeje yo skuama k'o jichi nu ntee jango nzii k'o ra ngo

Nujio pɛs'i: in chjuu nu ntee, in chjuu nu jñiñi ñeje jango sɔɔ ri kɔxante ko nu pezhe nu jejña k'a ún'ɔji.

Zopjɔ na jens'e.

Nudya ra yepeji ra zopjɔji na jens'e. Zopjɔ na joo yo chɔkjña ngek'o ra ñetse pjeko majma.

- ❖ Nujio opjɔ arkate kja nu jñiñi nu májma a xoñiji.
- ❖ Ri otr'k'ujme ri pjɔxkɔme dyɛch'a *tonelada* simento pa ra ximijme a trjii kja nu ngunxorɔ *secundaria*.
- ❖ Ri teb'ejme k'a ri pjɔxkɔjme nujio ri øtr'k'ɔme pa ra mimi na joo yo skuclero ñeje nu jñiñi, ri øtr'kɔme nu pɔjɔ.

Mbeñe k'o...

Nziga d'aja ntee k'a zopjɔ nrre n'año ga zopjɔ d'aja ts'ixorɔ. Ngek'o, pa ra zopjɔji, na joo ra unɔji ngɛnrra, pjeko nee ra majma nu ts'ixorɔ, jango ga kjaa yo ntee k'a ra dyɔrɔji.

Dyanrrarga chjɛtrjui jangorga zopjɔ, m'a ngeje ts'itr'i o tr'ante, m'a paraji o iyo pjek'o ra majma nu ts'ixorɔ, yo ne'eji, gi zopjɔ gi ñ'om'ɔ in dyɔɔ o in chøø o iyo.

Zopjɔ na jens'e nu ts'ixorɔ “Nu menzheje” k'a ba enje kja nu Xiskuama zopjɔ, tsaa k'a ri zopjɔ na joo nziga kja ma pjeko gi nuu.

Zopjɔ na jens'e ya ri majma kjo jo ñetse na joo:

- ❖ Na joo gi søø ma gi zopjɔ na jens'e.
- ❖ Pjeko ngeje k'o gi søø na s'ezhi ma gi zopjɔ.
- ❖ Gi yepe gi zopjɔ na jens'e.

Májma pjenga na joo ri para jangorgi dyætr'æ d'aja xiskuama tr'ørú pa ri dyørú k'ø ne jiod'æ kja nu jñiñi.

Pjeko kjaa yo ntee yo gi janrra.

Jango pa sogúji nu skuama.

Pjeko dyeje nu.

Kjoko ætr'æ nu xiskuama pa ri dyørú yo ne jiod'æ kja nu jñiñi.

Gi nee ri para jango ga dyætr'æji nu skuama tr'ørú.

Pjeko opjúji kja nu skuama tr'ørú.

Zopjũ nujio kis'i kja nu skuama tr'õrũ.

Yo gi nee: Ri õtr'k'ũ k'a ri pjõxku ñeje ri ñũ'ũ

Bobaxi nu Gualupe, B'onrrõ., 7 nu zana junio, nukjõõ 2004.

C. Lic. Enrique Peña Nieto
Diputado Local por el Distrito XIII
A MBARO, B'ONRRO.

Nujio opjũ arkate kja nu jñiñi nu májma a xoñiji, pa nuts'k'eji na joo pa ra õtr'k'ũjme ñeje ri ñũ'ũ, ri pjõxkũme dyõch'a tonelada simento pa ra ximijme a trjii kja nu ngunxorũ secundaria, ñeje d'aja b'izhi k'a ne jiod'ũ kja nu ngumũ arkate.

Nuts'kojme ri teb'ejme k'a ri pjõxkũjme nujio ri otr'k'ũme pa ra mimi na joo yo skuelero ñeje nu jñiñi, ri õtr'k'ũme nu põjõ.

Héctor Cruz Anacleto
Arkate

Nujio õtr'õ

Judith Lourdes Estrada
Martínez
Arkate

Melquiades González
González
Arkate

Jesús Crescencio
Sánchez
Arkate

Dyætr'æ nu k'o øtr'k'æji.

- ❖ Jiod'æ jango jo mbéjñeji ñeje pjeko ma paa kja nu ts'ixoræ, ya ri tsotr'æ ko kaxtr'æ tsiji.
- ❖ Jiod'æ pjeko tr'øræ ya ri tsotr'æ ko nu k'antsiji.
- ❖ Jiod'æ in chjuu yo ntee k'o jo mbéjñe nu skuama tr'øræ ya ri tsotr'æ ko tsiji k'a na mbezheje.
- ❖ Jiod'æ yo øræ yo ntee ya ri tsotr'æ ko tsiji k'a na potrijæ.
- ❖ Jiod'æ in chjuu nu ntee k'a jo mbempeji nu skuama tr'øræ ya ri tsotr'æ ko ixtsiji.

Mbeñe k'o...

Nu skuama tr'øræ ngeje nu ts'ixoræ k'a dyanrra ga nojo, nujnu dyeje pa ra øræji nu k'o ri ne'eji ko d'aja ntee k'a b'æb'æ arkate kja yo tr'ajñiñi, Ts'ib'onrrø o kja nu B'onrrø. Ma pjeko ri øtæjme d'aja arkate o k'a d'aja ntee k'a dya ri parajme, ri orpjæjme na joo nu jñaa. Nujjo ra mbæs'i nu ts'ixoræ ngeje yo: nu jango jo dyætr'æji ñeje nu paa, in chjuu nu ntee k'a gi pempe, nu k'o gi nee ri xipji, ri ñ'eche ñeje in xanæ nu k'a jo dyætr'æ.

Ñuu na joo nu skuama tr'ørú k'a gi opjü ya ri joku k'o b'ezhi.

- ❖ Ñuu kjo gi jñusb'ü nu jango ri pejñe ñeje nu paa.
- ❖ Gi zenga ñeje gi junsb'ü in chjuu nu ntee k'a gi pempe nu skuama tr'ørü.
- ❖ Nu k'o mi nee ri majma kjo gi jñus'ü kja nu skuama tr'ørü.
- ❖ Gi ñ'eche ma gi kjuarü.
- ❖ Gi jñus'ü in chjuu, dya gi jiombeñe.

Chjetspi ya ri májma nziga yeje yo ts'ixorü.

CFE		TR'ANGUMÜ NU JANGO PA KJOTR'Ü JI NU JÑUSIBI		Avenida Paseo de la Reforma 164 Col. Juárez, México, D.F. 06600 R. F. C. CFE-3708-Q10	
k'o mi tsuu		ts'qtr'ü	yo jñus'ü	nujio ra ngqtr'ü	
\$148.95		\$148.00	\$124.36	\$125.00	
nu paa k'a xe sêpë		ra ts'qtr'ü	nu paa k'a ra mbirü ra dyapk'üj		
13 DIC 08			14 DIC 08		
Ubicación del suministro		Domicilio fiscal:			
ANTONIO ANSELMO GONZÁLEZ RANCHERÍA DE DOLORES NIRENE, B'ONRRO		35 DG 71 F 52 020 0640 NU MAJMA-SKUAMA JÑUSIBI 01 317941101767021213000000125 7			
In pezhe nu jñusibi: 317 941 101 767					
Yo paa k'o ra zatre		yo paa	nu kjo tr'ü	Hilos	S'od'ü kWh nziga d'aja paa
24 SEP 02 a 26 NOV 02		63	01	1	3.28
Uso kja ngumü					
Nujio jo s'od'ü					
	Nu edyi Pezhe	yo zopjü nudyä	Yo juns'ü a nriüb'ü	s'od'ü kWh	
	V97E16	05535	05328	207	
YO MAJMAJI NA JOO RA TSAJI					
JANGO NZI K'O RA NGQTR'Ü KJA NU SKUAMA					
JANGO NZI		MA ATR'ÄJI NU SKUAMA			
Jango nzi k'o ün'ü: \$ 368.15	Yo majma Básico a nree Jun'ü	kWh 150 57 207	* Yo ra ngqtr'ü * 0.496 * 0.592	Tenxe 74.40 33.74 108.14	
YO ÜN'Ü NU TR'ATA ARKATE \$ 260.01					
		YO MAJMA	JANGO NZII		
		Jñusibi	108.14		
		L.V. A	16.22		
		Fac. del periodo 124.36			
		K'o mi tsuu	148.95		
		In ts'qtr'ü	148.00		
		Tenxe	125.31		
Nu paa ñeje nu jango jo dyetr'üj: 28 NU JANA NOV 02, PAMEJE B'ONRRO. Nujio: [DYETE DYOTE TSICH'A MBEXO 31/ 100 N.N.] Secretaría de Contraloría. Nu jango ri ts'ixokjime kja nu jeñja: 018007119644					

YO MAJMA
Nu jñusibi pa kja in zumü xe sjakxatñoji nzi ga kja ma ya meche. Ri matñ'üjime kja nu jeñja 07.
Pehë k'a gi ts'qtr'ü nu paa 21 nu zana octubre 02 k'o jo zati \$ 148.00
Ri kjoime k'a ra atr'üjime na joo.
Sêpë ra atr'üjime kja nu pezhe 071
Sêpë ra atr'üjime kja nu pezhe 071 kja yo jñiñi

Yo gi nee: Ri otr'kü k'a ri pjoxku ñeje ri ñu'u

Bobaxi nu Gualupe, B'onrrö, 7 nu zana junio, mukjêe 2004.

C. Lic. Enrique Peña Nieto
Diputado Local por el Distrito XIII
A MBARO, B'ONRRO.

Nujio opjü arkate kja nu jñiñi nu májma a xoñji, pa nuts'k'ejü na joo pa ra otr'küjime ñeje ri ñu'u, ri pjoxkume dyech'a tonelada simento pa ra ximijime a trjii kja nu ngunxorü secundaria, ñeje d'aja b'izhi k'a ne jiod'ü kja nu ngumü arkate.

Nuts'k'ojime ri teb'ejme k'a ri pjoxkujime nujio ri otr'küjime pa ra mimi na joo yo skuclero ñeje nu jñiñi, ri otr'küjime nu pjöj.

Nujio atr'ü

Héctor Cruz Anacleto
Arkate

Judith Lourdes Estrada
Martínez
Arkate

Melquiades González
González
Arkate

Jesús Crescencio
Sánchez
Arkate

Majma pjeko dyeje yo skuama.

Majma pjeko dya chøjui.

Yo ra pɛpɛjiji 2

Nujio ri neji:

- Ra majmaji pjeko janrraji kja nu d'otr'skuama kja nu SIDA.
- Ra zopɛjiji na jens'e nu ts'ixorɔ ra mbaraji pjeko nee ra majma nu jɛnaa: ra tsaa k'a ra maja ɛje nzigaa kjaa ma pjeko nuu.
- Ra dyatr'ɔji jangorga kjaa nu ts'ixorɔ k'a ra opɛjiji.
- Ra opɛjiji d'aja skuama nu xits'i jangorgi tsarɔ.
- Ra dyatr'ɔji na yeje nu ts'ixorɔ ra jɛusb'ɔji xe dyaja jɛnaa.
- Ra jok'ɔji nu ts'ixorɔ k'a ya dyatr'ɔji ra opɛjiji tenxe k'o ne jiod'ɔ pa ra dyatr'ɔji d'aja ts'ixorɔ nzigaa kja, in chjuu, dya ra b'ɛzhi nu k'o nee ra majma, ra opɛjɔ yo dyaxɔ jɛnatrjo.
- Ra mbaraji jango ga kjaa nu ts'ixorɔ.
- Ra mbaraji pjeko nee ra majma nu ts'ixorɔ k'a ya pɛpɛjiji.

Jñanrra yo jmicha ya ri zopju nu k'o majma yo ntee.

Dyara, ya gi para ke kja nu ngungijeme ra xitsiji k'a d'aja jnaa k'a me na joo.

Jaa, ngeje nu ngijeme nu SIDA, ra dyakji k'o jango nzii d'otr'skuama.

Pjeko gi janrra kja yo jmicha.
Pjeko ma jnaa søø ra mbæs'i yo skuama.
Kjoko pempeji nu ts'ixorø.

Zopjɔ nu ts'ixorɔ ya ri chjɔrɔ yo xe dyaja tr'ɔnɔ.

Nu SIDA ngeje d'aja ngijeme k'a muk'ɔ k'o d'aja ts'iui k'a dya jɛzi ra ñan'a in nzero.

Jango ga chjuu nu ngijeme.

Nu VIH ngeje nu d'aja ts'iui k'a s'ombɔ tenxe yo ñan'a kja in nzero.

Pjeko ngeje nu VIH.

Nu SIDA sɔsɔ ra muk'ɔ ma gi ob'ɔji ko yo nrre n'año ntee, ma ra xichk'iji tsjii kja in nzero o ma nrrunte.

Jango ga muk'ɔ nu SIDA.

Chjɔrɔ yo tr'ɔnɔ.

Pjeko majma nu ts'ixorɔ.
Kjoko mazi sɔsɔ nu ngijeme.
Pjeko ne zɔ'ɔji nu ngijeme.
Jango jo chotr'ɔji nu jña.

Zoji ko in dyoji nu ne ra majma nu jñaá.

Mbeñe k'o...

Nu **d'otr'skuama** ngeje d'aja skuama k'a xipji yo ntee tenxe nujio pjeko nrre ts'aa.

Yo jñaá yo ya majmaji ngeje ma gi b'xb'x na joo, ma pjok'xji, nujio sʘʘ ri tsaa, ñeje yo k'o xe dyaja.

Yo **d'otr'skuama** pæs'i in chjuu ñeje in ts'iki trjuu, nu jjad'x nu jango xe ri jñus'x k'o xe dyaja jñaá, yo tr'ata ngumx k'a jo dyætr'æ ñeje nu ún'x.

Zopjɔ na jens'e.

Nudya yepe ri zopjɔ na jens'e. Zopjɔ yo chakjɛna nu jango ga dyɔtr'k'ɛ.

Jangorgi zopjɔ nujio ts'ixorɔ ma me ri mɔjɔ. Jangorgi zopjɔ na yeje nujio ts'ixorɔ nziga kja ma pjeko gi nuu.

a) Matr'ɔji tenxe yo xɔtr'i k'a nee ra maa nu jango ra juajɔjɔ nu Ts'ib'usu jɛnatrijo 2010.

b) Nujio ra ts'aa a trjii kja nu tr'atangumɔ arkate a Jyapjɔ, ra mbɔrɔ ma ra unɔ nu nziyo ɔdyi paa ma yarge nzhaa.

c) Sɔɔ ri maa jɛnus'ɔ in chjuu nrreze ma ra mbedye nu xiskuama mapjɔ.

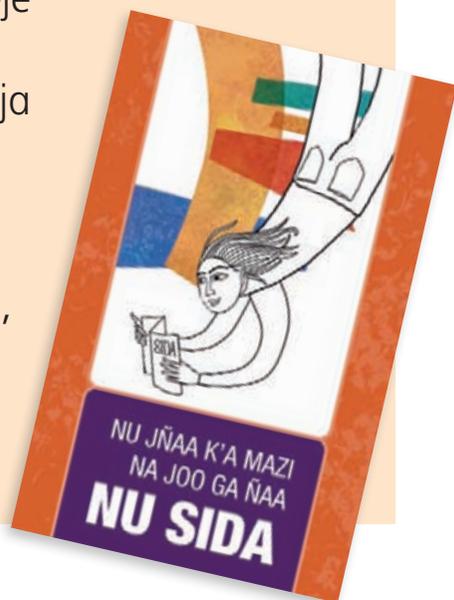
d) Yo xɔtr'i sɔɔ ra nrrɔdyiji d'aja jɛnaa, o ra ña'atrjoji k'o d'aja pezhe o d'aja b'ezhe yo jɛnatrijo.

Mbeñe k'o...

Ma gi zopjɔ, na joo ri para jango ga kjaa ma gi mɔjɔ ñeje nziga kja ma pjeko gi nuu, nziga kja yo kja gi yepe gi zopjɔ.

Søø ri unɔ ngɛrra d'adyi nu jangorgi zopjɔ nu ts'ixorɔ, ri para na joo jango ga kjaa na nojo, ma ngeje d'aja skuama k'a matr'k'ɔ, nu skuama k'a xits'i jangorgi dyɔtr'ɔ jñonɔ o ma ngeje d'aja skuama k'a xits'i ri maa.

Ma ri zopjɔ tsaa k'a ri yepe ri zopjɔ in ts'ixorɔ ngek'o ri para yo jñaa k'o ri majma, tsaa k'a ri cheb'e k'a d'aja ts'inrrajme ma gi janrra yo ts'ipotr'ɔ kja nu ts'ixorɔ, nujio pjoxkɔjme ra paraji nujio na joo jñaa.

Zopjɔ na jens'e "In b'ezhe nu trjoo" k'a ba enje kja in Xiskuama zopjɔ, ri tsaa k'a ri mɔjɔ ñeje nziga kja ma pjeko gi nuu.

Zopjɔ na jens'e ya ri majma k'o jo ñ'etse na joo:

- ❖ Na joo gi søø ma gi zopjɔ na jens'e.
- ❖ Pjeko ngeje k'o gi søø na s'ɛzhi ma gi zopjɔ.
- ❖ kjo gi janrra ma b'ɔb'ɔ yo ts'ipotr'ɔ o yo ts'imoka ma gi zopjɔ.
- ❖ Yepe ri zopjɔ ko in xorɔnte nu jango ri b'ɔb'ɔ k'a ts'ike ma gi zopjɔ.

Jñanrra yo kuar'ɔba ya ri májma.

Májma yo gi janrra.

Pjeko gi janrra.

Pjeko ra dyeje yo gi janrra.

Pjeko gi májmage, na joo ra mbepiji yo juajma o iyo.

Jango gi tsarɔge.

Zopju nujuo kís'i kja nu skuama nu xits'i jangorgi tsapú pa ri tujmú nu tr'joo.

Nu jangorgi tsapú pa ri tujmú nu tr'joo

Nu tr'joo ngeje nu u'iñi tenxe yo méb'onrrø, yo mazi tujmú ngeje yo jñatrjo, nrre naño ga pøpjiji pa ra jogú na joo inchjo'oji, ngek'o ra xerjeji na punkjú.

1. Ra juanúji yo jorechjo pa ra tujmúji.
2. Otr'ú ra u'ajmaji ngek'o ra mbøs'i nu k'ajomú ya ri jjezi k'o yeje zana nrree, nrrezek'u ya ripontr'ú na yeje pa ra k'omú nu K'omú.
3. Ma ra zúrú dyote paa nrreze mari kjuarú ri pontr'ú ya ri tujmú.
4. Pa ri tujmú, ne jiod'ú k'o tsich'a mbøpji, d'aja yunrra; nzhúnú o pjad'ú pa ri dyúb'ú yo trjød. D'aja k'a ra dyøø nu yunrra, d'aja k'a ra tujmú, d'aja ra ngomú nu jango ra ngii nu jorechjo, d'aja ra dyús'ú bona nu jango ngii nu jorechjo, k'a ba enje a nrrúb'ú ra ngomú ko na punkjú jomú. Ma ra ngarú, ya ro rastra ko nu yunrra ngek'o dya ra dyotr'ú nu jomú.

Jango ga chjuu nu ts'ixorú.
Pjeko májma nu ts'ixorú.

Zopju, joku ya ri májma.

Dyatr'a nu k'o otr'k'uji.

- ❖ Jiod'x in chjuu nu ts'ixorx ya ri xanx.
- ❖ Jiod'u jango jo dyatr'aji nu skuama.
- ❖ Jiod'x jango b'xb'x yo ne jiod'x pa ra tujmxi nu trjoo.

Pjeko ma skuama nu. Pjenga.
Pjeko nee ra m'ajma.

Mbeñe k'o...

D'aja skuama nu jangorgi tsarx pa ri tujmxi nu trjoo, dyeje pa ra jits'i ri tsaá yo ne jiod'x kja nu trjujmx, ngeko na jorga tee yo trjoo. Xits'i pjeko otr'x ri tsaá ma dya b'e gi tujmxi, jango nzii mbxpi ne jiod'x, pjeko ma bona ri dyatr'x, pjeko kja nziga d'aja yo mbxpi, pjekorge dyxb'x yo trjox.

Májma ya ri opjɿ jango gi tujmɿge.

Jango gi tujmɿge.

Jango nzii mb'ɛpji ne jiod'ɿ.

Jango nzii juarɿ nrechjoo gi tujmɿ.

Zopjɿ na jens'e ya ri májma.

Ñuu na yeje yo gi opɔɔ ya ri jokɔ na joo.

- ❖ Ñuu kjo gi jñusb'ɔ in chjuu nu ts'ixorɔ.
- ❖ Gi jñusb'ɔ jango nzii ntee k'o ne jiod'ɔ.
- ❖ Gi jñusb'ɔ pjeko kjaa nziga d'aja.
- ❖ Gi jñusb'ɔ yo otr'ɔ ra tsaji ñeje pjeko ne ngarɔ.

Chjetspi ya ri májma nziga yeje yo ts'ixorɔ.

Nu jangorgi tsapɔ pa ri tujmɔ nu tr'joo

Nu tr'joo ngeje nu u'iñi tenxe yo méb'onrrɔ, yo mazi tujmɔ ngeje yo jñatrjo, nrre naño ga pɔpɔji pa ra jogɔ na joo inchjo'oji, ngek'o ra xepjeji na punkjɔ.

1. Ra juanɔji yo jorechjo pa ra tujmɔji.
2. Otr'ɔ ra u'ajmaji ngek'o ra mbɛs'i nu k'ajomɔ ya ri jiezi k'o yeje zana nrree, nrrezek'u ya ri ontr'ɔ na yeje pa ra konɔ nu jomɔ.
3. Ma ra zɔrɔ dyote paa nrreze mari kjuarɔ ri pontr'ɔ ya ri tujmɔ.
4. Pa ri tujmɔ, ne jiod'ɔ k'o tsich'a mbɔpji, d'aja yunrra; nzɔnɔ o pjad'ɔ pa ri dyɔb'ɔ yo trjɔ. D'aja k'a ra dyɔɔ nu yunrra, d'aja k'a ra tujmɔ, d'aja ra ngomɔ nu jango ra ngii nu jorechjo, d'aja ra dyɔs'ɔ bona nu jango ngii nu jorechjo, k'a ba enje a nrɔb'ɔ ra ngomɔ ko na punkjɔ jomɔ. Ma ra ngarɔ, ya ro rastra ko nu yunrra ngek'o dya ra dyotr'ɔ nu jomɔ.

Opɔɔ ya ri mǎjma.

Pjeko dya chjɛtrjui.

Jingo ñeje jango pɛɔɔjiji nziga d'aja.

Pjeko ne opɔɔjiji.

Pjeko majma nziga d'aja.

Porɔ jango ga ñaa. Pjenga.

Yo ra pɛpɛjiji 3

Nujio ri neji:

- Ra jñanrraji pjeko nee ra majma kja in chjuu ñ'eje nu ts'iki chjux k'a d'aja skuama yo tsadyepjad'ux.
- Ra jñanrraji yo jjad'ux nu jango b'uxb'ux yo jñaa yo ørɔji kja nu skuama tsadyepjad'ux.
- Ra zopɔji na jens'e, ra mbaraji nu na joo jñaa: ra ñ'etse k'a ri mɔjɔ ñ'eje k'a dya ri mɔjɔ.
- Ra dyatr'ɔji jangorga kja nu ts'ixorɔ k'a ra opɔji.
- Ra opɔji d'aja zogjña.
- Ra jok'uxi nu ts'ixorɔ k'a ya dyatr'ɔji ra opɔji tenxe k'o ne jiod'ux pa ra dyatr'ɔji d'aja ts'ixorɔ nziga kja dya ra b'ezhi nu k'o nee ra majma, in chjuu yo dyaxɔ k'a opɔji jñangistia ñeje yo dyaxɔ k'a pedye kja in xijñu.
- Ra mabaraji jango ga kja nu ts'ixorɔ.
- Ra mbaraji pjeko nee ra majma nu ts'ixorɔ k'a ya pɛpɛjiji.

Jñanrra ya ri majma.

Pjeko gi janrra kja yo jmicha.
 Pjeko ma skuama na orjæji.
 Pjeko dyeje nu skuama.

Jiod'ŭ nu ts'ikixiskuama nu jango ũs'ŭji yo dyepjad'ŭ, jñanrra na joo ya ri majma.

Pjeko gi majmage k'a majma.
 Pjeko ma jña pŕs'i.
 Pjeko ma skuama.
 Pjeko dyeje.

TS'IKIXISKUAMA NU JANGO ũS'Ŭ J I YO DYEPJAD'Ŭ		CURP		
TENXE YO JÑAA		SEXO	X B'EZO	
CHJUU		ANICETO	VENTURA	
JANGO MENZUMŬ		OTR'ŭ CHJUU nu tata Conocido	YEJE CHJUU nu ŕiŕa Agua Zarza Pueblo nuevo	
PAA K'A JO MIMI		CHJUU nu ŕ'i ŕeje pezhe 10	Jñiŕi 02	
JANGO JO MIMI		Kjeŕe	Zana	
PAA K'A JO JÑUSB'ŬJI IN CHJUU		Jñiŕi	Ts'ib' onrra	
NU JANGO JO JÑUSB'ŬJI IN CHJUU		Kjeŕe	Paa	
		Jñiŕi	Ts'ib' onrra	
NU JANGO JUNSB'ŬJI YO KJAPŬJI YO KJA TS'IKĒ				
DYEPJAD'Ŭ	YO KJAPŬJI PA DYA RA ZODYĒ	JANGO NZII RA ZII	KJĒĒ	PAA K'A RA TSAPŬJI YO DYEPJAD'Ŭ
BCG	TUBERCULOSIS	D'AJATRJO	MA KJA MUS'ŬJI	9/04/03
SABIN	POLIOMIELITIS	YO OTR'Ŭ K'A KJAJI	MA KJA MUS'ŬJI	
		PRIMERA	YEJE ZANA	9/04/03
		NA YEJE	NZIYO ZANA	11/06/03
		NA JÑII	ÑANTO ZANA	29/10/03
PENTAVALENTE DPT+HB+Hiŕ	DIFTERIA K'ŬTRJEJE TĒTANOS HEPATITIS B INFECCIONES POR H influenzae b	OTR'U	YEJE ZANA	9/04/03
		NA YEJE	NZIYO ZANA	11/06/03
		TERCERA	ÑANTO ZANA	29/10/03
DPT	DIFTERIA K'ŬTRJEJE TĒTANOS	YO YEPE RA TSAA 1	YEJE KJĒĒ	09/02/05 1sem
		YO YEPE RA TSAA 2	NZIYO KJĒĒ	
TRIPLE VIRAL SRP	SARAMBIYO RUBĒOLA PAROTIDITIS	PRIMERA	D'AJA KJĒĒ	18/02/04 1sem
		NA YEJE	ÑANTO KJĒĒ	
SR	SARAMBIYO RUBĒOLA	YO XE DYAJA		
Td	DIFTERIA TĒTANOS	YO YEPE RA TSAA	RA MBRE NIŕYO RA SOTŕ K'O DYĒCHA YEJE KJĒĒ	
HEPATITIS B	HEPATITIS B	PRIMERA	RA MBRE NIŕYO RA SOTŕ K'O DYĒCHA YEJE KJĒĒ	
		NA YEJE	Al mes de la primera	
K'O XE DYAJA DYEPJAD'Ŭ				

Zopjŭ nu k'o majma nu skuama.

Chjuxu.

Jango nzii kjææ mi edyi nu ts'ixutr'i ma jo tsapuxi nu dyepjad'x *Sarampión*.

Jango nzii jo zuxu ma mi edyi yeje kjææ.

Jango ga chjuu nu ts'itr'i o nu ts'ixutr'i.

Majma k'o jñii dyepjad'x k'o gi mbeñe.

Jñanrra yo b'ub'ú kja nu ts'ikixiskuama nu jango us'úji yo dyepjad'ú ya ri opju nu jñaa k'a ra dyotr'kúji.

CHJUU*Aniceto**Ventura**Ana Itzel*

Otr'ú chjuu nu tata

Yeje chjuu nu ñwá

Yo chjuu

In chjuu nu ts'ixútr'i:

JANGO MENZUMU*Conocido**Agua Zarza Pueblo nuevo**México*

Chjuu nu ñ'ii ñeje pezhe

Jñiñi

Ts'ib'onrrø

In chjuu nu jñiñi:

**TRIPLE
VIRAL
SRP****SARAMBIYO
RUBÉOLA
PAROTIDITIS**

PRIMERA

D'AJA KJEE

18/02/04 1sem

NA YEJE

ÑANTO KJEE

In chjuu nu dyepjad'ú:

PAA K'A JO MIMI*10**02**03*

Kjæø

Zana

Paa

Pjeko ma paa ñeje jango jo mimi:

Tsompú ko in dyoji nu majma nu jñaa.

Mbeñe k'o...

Nu ts'ikixiskuama nu jango ʘs'ʘji yo dyepjad'ʘ k'o unʘji kja yo ngungijeme; ngeje yo ts'ikixiskuama k'o jichi nu ntee jango nzii dyepjad'ʘ ra tsaá ñeje jango ga chjuu nziga d'aja.

Nujnu pʘs'i nu jango jizhi in chjuu nu ts'itr'i o ts'ixutr'i, in chjuu nu ngungijeme, in chjuu yo dyepjad'ʘ, jango nzii kjæ k'o ʘdyi, pjeko ma paa ñeje pjeko ma kjæ kjaruji nu dyepjad'ʘ.

TS'IKIXISKUAMA NU JANGO ʘS'ʘJI YO DYEPJAD'ʘ		CURP	
TENXE YO JÑAA		SEXO	X B'EZO NRRIXM
CHJUU	Aniceto	ventura	Ana Itzel
JANGO MENZUMʘ	Chjuu nu tata Conocido	Yeje chjuu nu ñija Agua Zarza Pueblo nuevo	Yg chjuu Mexico
PAA K'A JO MIMI	Chjuu nu ñ'i ñeje pazhe 10	Jiñi 02	Ts'ib'onmʘ 03
JANGO JO MIMI		Zana	Paa
PAA K'A JO JÑUSB'ʘJI IN CHJUU	Jiñi	Tr'ojñi	Ts'ib'onmʘ
NU JANGO JO JÑUSB'ʘJI IN CHJUU	Kjæ	Zana	Paa

Zopjɔ na jens'e.

Nudya ra yepeji ra zopjɔji na jens'e. Tsaa k'a ri mɔjɔ ñ'eje k'a dya ri mɔjɔ pa ri zopjɔ nziga kjaa ma jmurɔji yo ntee pa pjeko ra majmaji.

Jangorgi zopjɔ yo chɔkjɛna ma me ri mɔjɔ ñeje Jangorgi zopjɔ ma dyari mɔjɔ.

a) Silvia, ra ma chomɔgo a Jyarpjɔ ra ma tomɔ nujiio ne jiongo.

b) Ma ri nzhogɔ kja nu ngunxorɔ ri unɔ k'o ra zii yo uii, ri xib'i yo mojmɔ ñeje ri opjɔ k'o xits'iji ri chɛdyi kja nu ngunxorɔ ra xorɔ.

c) Dya ri petsa ra nzhogɔgo ra nzhɔɔ.

Mbeñe k'o...

Ma gi zopjɔ na jens'e d'aja ts'ixorɔ, na joo k'a otr'ɔ ri chøtr'ɔ pjeko nee ra majma nu ntee k'a jo dyøtr'ø, ngek'o nu jña ra ñetse na joo pjeko nee ra majma ma ra zopjɔ yo dyaja ntee.

Ma ri zopjɔ nu jango k̄ar̄a yo ntee, ri xits'ijme tsa k'a ri jñanrra yo ntee ngek'o ra mbaraji k'o gi majma o pa r i pāra kjo øtrk'øji o iyo ga kjanu s̄øø ri para:

- ❑ Kjo xe ri zopjɔ na jens'e o iyo, ri jiod'ɔ k'a ra ñetse k'o gi zopjɔ pa ra ñetse yo jña o yo chøkjña yo mazi gi ñe'e k'a gi nee k'a ra ngejme ko yo ntee.
- ❑ Ma jo nee yo ntee k'o jo dyaraji, nujio dya jextrjo k'o ra mbos'u ra mbaraji pjeko majma nu ts'ixoru yo dyaja ntee ga kjanu mazi ra dyaraji na joo.

Jiod'ɔ kja in Xiskuama zopjɔ nu ts'ixorɔ “Nu kumbate” ya ri zopjɔ na jens'e kja in dyoji nziga kja ma gi m̄aj̄a o ma dya gi m̄aj̄a.

Zopjɔ na jens'e ya ri majma k'o jo ñetse na joo:

- ❖ Pjeko gi jñanrra yo jo pørɔ ma gi zopjɔ na jens'e.
- ❖ Pjeko mbeje k'o xe na s'øzhi gi s̄øø.
- ❖ Pjeko nrre ma ts'ixorɔ k'o gi nee ri zopjɔ pa yo dyaja.

Májma pjenga na joo ri para jangorgi dyatr'ø d'aja zogø jñaa.

Pjeko gi janrra kja yo jmicha.
Pjeko øtr'ø nu nrrixu.
Pjeko májma nu xiskuama.
Pjeko dyeje d'aja zogø jñaa.
Pjeko gi májma kja nu zogø jñaa.

Zopju nujio kis'i kja nu jñaá.

3 nu zana marzo, nu kjææ 2006.

Silvia, ra ma chomágo a Jyapjá, ra ma
tomá nujio ne jiongø, ma ri nzhogá kja nu
ngunxorá ri úná k'o ra zii yo uii, ri xib'i yo
mojmá ñeje ri opjá k'o xits'iji ri chædyi
kja nu ngunxorá ra xorá.

Dya ri petsa ra nzhogágo ra nzháá.

Nu dyætr'á,

Raquel Hernández Rivera

Zopju, joku ya ri májma.

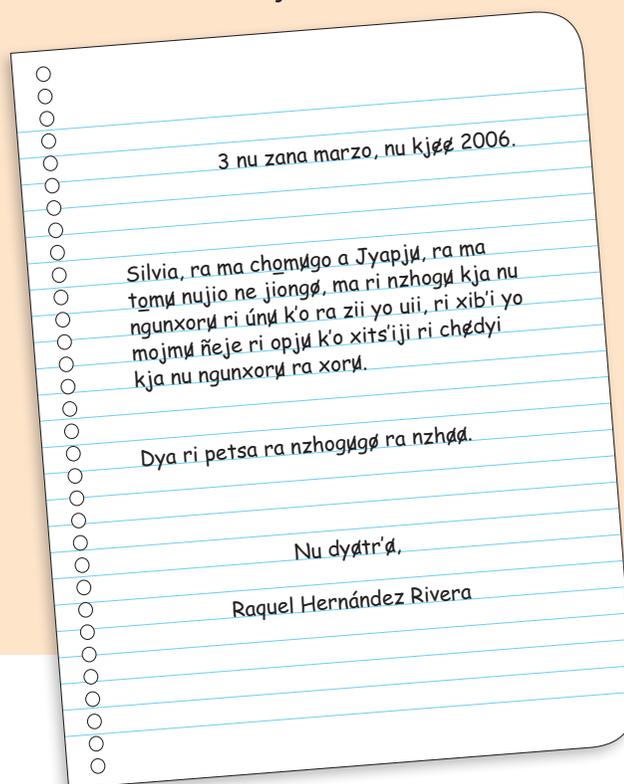
Dyatr'ø nu k'o øtr'k'uji.

- ❖ Jiod'ø nu paa kja nu ts'ixorø, ya ri tsotr'ø.
- ❖ Jiod'ø in chjuu nu ntee k'a jo dyatr'ø nu zogø jñaá ya ri tsotr'ø.
- ❖ Jiod'ø pjeko majma nu ntee kja nu zogø jñaá ya ri tsotr'ø.
- ❖ Jiod'ø in xanø nu ntee k'a jo dyatr'ø nu zogø jñaá ya ri tsotr'ø.

Mbeñe k'o...

Nu zogø jñaá ngeje nu ts'ixorø k'a dyanrra ga nojo, nujnu dyeje pa ra mbempeji o ra jñønø jñaá d'aja ntee ko k'a xe d'aja k'a b'øb'ø na jee dya søø b'øchi ra zojuí. Nujnu zogø jñaá søø ri opjø o ko jñaá.

Nujio ra mbes'i nu ts'ixorø ngeje yo: nu paa, nu zana ñeje nu kjøø, in chjuu nu ntee k'a jo dyatr'ø, kjoko ra zopkø o ra mbempe ñeje nu k'o nee ra majma.

Opjü k'a d'aja zogü jñaa.

Jango ga chjuu nu ts'ixorü.

Pjeko ri opjü.

Kjoko ri pempe.

Kjoko gi zorkü nu zogü jñaa.

Pjeko gi dyusb'ü kja nu zogü jñaa.

Pjenga gi dyætr'b'æ nu zogü jñaa.

Pjeko dyeje nu zogü jñaa.

Zopjü, jokü ya ri májma.

Ra nuu yo ro meya 2

Nujio xe dyaja ts'ib'epji ra jietsk'i ri para nu k'o ya gi meya kja nu xoru d'aja.

1. Tsaa yo ts'ib'epji.

Jango ngeje yo ts'ib'epji k'a mazi na s'ezhi gi s'ok'a gi dyatr'a kja nu xoru d'aja, juajnu nu jnaa k'a na joo ya ri pontr'u d'aja ngronsi nu k'a ri juajnu.

- () Nujio mi majmage o mi mbeñe kja yo ts'ixoru.
- () Ma mi trjjuu yo mi onk'uji nujio ma enje kja yo ts'ixoru.
- () Nu k'o mi orju ñeje mi jok'u kja yo ts'ixoru.
- () Ma mi zopju na jens'e k'o jango ma xits'iji.
- () Nujio mi para kja in jnaa.
- () Ma mi jok'u yo ts'ib'epji k'o ma mi zopju d'aja ts'ixoru.

Orju pjeko ngeje nu k'o gi meya kja nu xoru dyeje.

Orju pjeko ngeje nu k'o gi nee k'a xe ra jusb'uji kja nu xiskuama.

2. Tsaá nujió xe dyaja ts'ib'epji.

Jñanrra ya ri majma pjeko ma xiskuama ngeje nu, nrrezek'u ya ri chækø ko d'aja yaxu yo skuama ko in chjuu.

Ngeje nu ts'ixorø k'a dyanrra ga nojo, nujuu dyeje pa ra mbempeji o ra jñanø jñaa d'aja ntee ko k'a xe d'aja k'a b'ub'ø na jee dya søø b'æchi ra zojuu. Nujuu zogø jñaa søø ri opjø o ko jñaa.

Zogø jñaa

Ngeje d'aja skuama k'a xipji yo ntee tenxe nujió pjeko nrre ts'aa.

Yo jñaa yo ya majmaji ngeje ma gi b'ub'ø na joo, ma pjøk'æji, nujió søø ri tsaá, ñeje yo k'o xe dyaja.

Pæs'i in chjuu ñeje in ts'iki trjuu, nu jyad'ø nu jango xe ri jñus'ø k'o xe dyaja jñaa, yo tr'ata ngumø k'a jo dyætr'ø ñeje nu ún'ø.

D'otr'skuama

Ngeje yo ts'ikixiskuama k'o jichi nu ntee jango nzii dyepjad'ø ra tsaá ñeje jango ga chjuu nziga d'aja.

Ts'ikixiskuama
nu jango
æs'æji yo
dyepjad'ø

3. Sõtũ nu jñaa kja nu ts'ijuarũ:

Nu zogũ jñaa	Nu d'otr''kuama	Ts'ikixiskuama nu jango ɯs'ɯji yo dyepjad'ɯ
Nu zogũ jñaa ngeje:	Nu d'otr'skuama ngeje:	Nu ts'ikixiskuama nu jango ɯs'ɯji yo dyepjad'ɯ ngeje:
Nu zogũ jñaa dyeje:	Nu d'otr'skuama dyeje:	Nu ts'ikixiskuama nu jango ɯs'ɯji yo dyepjad'ɯ dyeje:

Kja nu skuama nu ne ngarũ nu jango ɯnk'ɯji yo gi meya, yepe nziga d'aja yo ts'ixorũ kja nu xorũ yeje, nujjo ri tsaa ko in xopunte.

Chjuu nu tr'ii o nu tr'ante:

Chjuu tata

Chjuu ñɔ́ɔ

Chjuu

Jizhi ko d'aja nziga kja nuju yo ts'ib'ɛpji k'o jo sɔ́tɔ́ji
nziga d'aja Xorɔ́.

RFE o CURP:

Xorɔ́ 1

- Para yo nre n'año skuama ñeje ts'ixorɔ́ k'o jo nuu kja nu xorɔ́.
- Meya o para pjeko ma j̄naa ra mbɛ́s'i yo ts'ixorɔ́ k'o jo nuu.
- Zopjɔ́ na joo na jens'e k'o nre n'año ts'ixorɔ́.
- Atr'ɔ́ k'o nre n'año ts'ixorɔ́, ra mbara pjeko dyeje ñeje pjeko ma skuama ngeje.

Pa

Ri majmagɔ́ jo kjuatu na joo un xorɔ́

Chjuu ñeje yaxɔ́ nu xopunte

Xorɔ́ 2

- Mbara jingo, jango ñeje pjeko dyeje yo ts'ixorɔ́ k'o jo nuu kja nu xorɔ́.
- Opjɔ́ yo j̄naa k'o pɛ́bi kja yo ts'ixorɔ́ ra nrrɛ́pi jango ga kjaa nu skuama k'o jo nuu kja nu xorɔ́.
- Sɔ́ɔ ra mbara yo j̄naa k'o na joo kja yo ts'ixorɔ́.
- Zopjɔ́ na jens'e na joo yo nre n'año ts'ixorɔ́.

Pa

Ri majmagɔ́ jo kjuatu na joo un xorɔ́

Chjuu ñeje yaxɔ́ nu xopunte

Pjeko ro meya

Pjeko ra dyejezúgǝ yo

Yaxú nu tr'ii o nu tr'ante

Jñaa nu jango tr'ǝtr'ǝ

Paa

Jango jo tr'ǝtr'ǝ

Chjuu ñeje yaxú nu jo tsaa